

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΑΡΓΙΑ

Θέμα πολλῆς σεβαρότητος ἀπασχόλησεν ἐπὶ ἐπανειλημμένας συνεδριάσεις ἐν τῇ φιλοξένω αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου «Παρνασσού» περὶ τοὺς πενήτηντα συμπολίτας, ἐξ ὧν πολλοὶ παρέστησαν ἀντιπρόσωποι θρησκευτικῶν καὶ κοινωνικῶν σωματείων, ὡς καὶ διαφόρων συντεχνιῶν.

Τὸ θέμα τοῦτο ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν ἰδεῶν πρὸς ἐκπόνησιν νόμου ἐπιβιβάλλοντος τὴν Κυριακὴν ἀργίαν.

Ὁ τρόπος καθ' ὃν διεξήχθησαν αἱ συζητήσεις, ἡ ἀφετηρία ἐξ ἧς ὠρμήθη ἡ πλειονότης τῶν μετασχόντων, ὑπολαβούσα τὸ ζήτημα τῆς Κυριακῆς ἀργίας ἀποκλειστικῶς θρησκευτικόν, πρὸ πάντων δὲ τὰ συμπεράσματα εἰς τὰ ὅποια κατέληξε τὸ συνέδριον, παρέχουσι τὴν λυπηρὰν ἀπόδειξιν ὅτι ἡ προθυμία καὶ ὁ ζήλος, μεθ' ὧν ἀφιερώθη εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην τὸ συνέδριον, ἦσαν πολὺ ὑπέρτερα τῶν ἐφοδίων, τὰ ὅποια πρὸς τοῦτο ἔφερε.

Ἐν πρώτοις ἔσφαλεν ἀπὸ τῆς βάσεως ὑπολαβὸν τὸ ζήτημα τῆς Κυριακῆς ἀργίας ζήτημα θρησκευτικόν· τοσοῦτον δὲ παρεσύρθη ὑπὸ τῆς ἐσφαλμένης ταύτης ἀφετηρίας εἰς περιπλάνησιν, ὥστε νὰ ψηφίζη προσθέτους ἑορτάς εἰς τὰς Κυριακάς, μετὰ τὰς κραυγὰς «Ζήτητὴ ἢ Ὁρθοδοξία»· πρότασις δὲ καθ' ἣν οὐχὶ μόνη ἡ ἀργία, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀγιασμός τῆς Κυριακῆς πρέπει νὰ ἐπιβληθῇ δι' ὑποχρεωτικῶν νόμων ἐπιβιβάλλοντος ποιναί, ἔτυχε ψήφων 25 κατὰ 26.

Ἡ πλάνη οὕτως ὑπῆρξε διττή, καὶ ἀπὸ τῆς διττῆς ταύτης πλάνης ἡ σύγκυσις τῶν ἰδεῶν πλήρης.

Ἄλλὰ τὸ λυπηρότερον ὑπῆρξε τοῦτο· ὅτι ἐνῶ τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος ἡ ἀτονία εἶνε ἐν τῶν κυριωτέρων αἰτίων ἀποσυνθέσεως τῶν κοινωνικῶν, ἐνῶ ἡ ἐνίσχυσις αὐτοῦ πρέπει νὰ εἶνε ἐν τῶν ἐπιτακτικωτέρων καθηκόντων τῆς παιδαγωγίας καὶ τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας, οἱ ἐκεῖ συνελθόντες ἐφαντάσθησαν ὅτι τὸ θρησκευτικόν αἰσθημα, ἡ πίστις καὶ ἡ λατρεία ἐπιβιβάλλονται διὰ νόμων ἐπιτακτικῶν ἀπαγγελλόντων ποινὰς κατὰ τῶν παραβητῶν.

Πόσον ἀστοχοῦσι τοιαῦται ἰδέαι, πόσον ἰδέαι ἐκπίπτουσαι τῆς κοινοτέρας σεβαρότητος καθιστῶσι τοὺς τοιοῦτους ζηλωτὰς ἀνεπιγνώτως μὲν καὶ ἐπομένως ἀνευθύνως, ἀλλὰ πάντοτε προξένους ὀλέθρου εἰς τὸ ἀληθές θρησκευτικόν αἰσθημα, δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν ἐνταῦθα.

Ἄρκει τοῦτο μόνον νὰ παρατηρήσωμεν τὸ γεγονός, ὅτι διὰ μιᾶς καὶ μόνης ψήφου ἀπερρίφθη πρότασις, καθ' ἣν πράξεις τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας ἐπιβιβάλλονται δι' ἀπειλῆς ποινῶν, διὰ νὰ ἐννοηθῇ ὅποσον ὀλισθηρὰ ἦτο ἡ βάσις, ἐφ' ἧς τὸ συνέδριον τῆς Κυριακῆς ἀργίας ἐζήτησε νὰ στηρίξη τὸ ἔργον αὐτοῦ.

Ἡ Κυριακὴ ἀργία πανταχοῦ ὅπου ἐπεδιώχθη, λελογισμένως πάντοτε καὶ πάντοτε ἐν προσαρμογῇ πρὸς τὰ κοινωνικὰ ἦθη, τὰς ἀνάγκας καὶ τὴν φύσιν τῶν καθ' ἕναστων ἐπαγγελμάτων, οὐδαμοῦ ἐστηρίχθη εἰς λόγους θρησκευτικούς. Δὲν εἶνε ἡ τιμία ἐργασία ἡ ἀντιτιθεμένη πρὸς τὴν θρησκευτικὴν πίστιν τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανοῦ· ὅπως τοῦναντίον. Τοῦ ἱεροῦ δὲ Διγούστίνου τὸ δόγμα, ὅτι «ὁ ἐργαζόμενος προσεύχεται» οὐδέποτε θέλει ἀπολέσει τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ ἔννοιαν. Ἐκεῖνο ἀντιθέτως τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ ὕβριν κατὰ τοῦ ἀληθοῦς θρησκευτικοῦ αἰσθήματος εἶναι ἡ κακὴ χρῆσις τῆς Κυριακῆς ἀργίας, τόσον δυστυχῶς ἀναπόσπαστος πολλὰκις ἀπὸ ταύτης.

Ἡ ὑγιὴς βάσις τῶν πρὸς καθιέρωσιν τῆς Κυριακῆς ἀργίας ἀγώνων εἶναι ἄλλη, διττή.

Φιλανθρωπικὴ καὶ οικονομικὴ.

Ἡ φιλανθρωπία ἐν τῇ γενικωτέρᾳ αὐτῆς ἐκδοχῇ περιλαμβάνουσα πᾶν φιλαλλον αἰσθημα, τὸν ὑπὲρ τοῦ πλησίον ἀδελφικὸν πόνον, ἐπιβιβάλλει τὴν ἐπιδιώξιν σχετικῆς ἀναπαύσεως καθ' ὠρισμένην ἡμέραν πρὸ παντὸς ὑπὲρ τῶν ἀδιαλείπτως μοχθούντων εἰς ἔργα ἐπίπονα, ἢ εἰς ἔργα μὴ καταναλίσκοντα μὲν τὰς σωματικὰς δυνάμεις δι' ἐπιπόνου ἐργασίας, ἀπειρόγοντα ὅμως τοὺς ἐργαζομένους ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν ζεῖδωρον, τὸν ἀνακαινιστικὸν ὑπαίθριον ἀέρα ἐπαφῆς, ὡς εἶνε οἱ τῶν παντὸς εἶδους ἐμπορικῶν καὶ ἄλλων καταστημάτων ὑπάλληλοι καὶ ὑπηρεταί.

Διὰ τῆς Κυριακῆς ἀργίας, ἐφ' ὅσον αὕτη εἶναι ἐφικτή, παρέχεται καὶ εἰς τοὺτους χρόνους ἀναψυχῆς, εὐκαιρία ἐκτελέσεως καὶ τῶν θρησκευτικῶν καὶ οἰκογενειακῶν καθηκόντων καὶ ἡ δυνατὴ ψυχαγωγία.

Ἡ ἕτέρα ἀποψις εἶνε ἀπολύτως οικονομικὴ, ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος αὐτῶν τῶν ἐργαζομένων, ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τῆς κοινωνικῆς καθόλου ἐργασίας, τῆς ὁποίας ἕκαστος ἐργάτης, ἐν τῇ καθολικωτέρᾳ τοῦ ὅρου ἐκδοχῇ, εἶνε εἰς τῶν πολλαπλῶν παραγόντων.

Διότι εἶνε βέβλιον ὅτι ἡ ἀδιάλειπτος ἐργασία, εἴτε πνευματικὴ, εἴτε καθαρῶς χειρωνακτικὴ, εἴτε συμμιγῆς, ὡς εἶναι σχεδὸν πᾶσαι αἱ

εργασίας, επιφέρει τὴν καταπόνησιν καὶ ἐπομένως ποσωτικῶς καὶ ποιωτικῶς ἐλάττωσιν τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐργασίας. Διότι καὶ ὁ νοῦς καὶ τὸ σῶμα ἔχουσιν ἀπόλυτον ἀνάγκην ἀναπαύσεως, ὅπως ἀνακτήσῃ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐλαστικότητα αὐτῶν, ἣν ἐξαντλεῖ ἡ ἀδιάλειπτος ἐργασία.

Ἄλλ' ἐνῶ οἱ δικαιολογικοὶ λόγοι τῆς Κυριακῆς ἀργίας εἶνε οὕτω καθολικοί, ὥστε νὰ ἀποτελῶσι τίτλον, τὸν ὁποῖον πᾶσα ἐργασία δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ, ἡ πραγματικοποίησις αὐτῆς οὐδέποτε δύναται νὰ εἶνε ἀπόλυτος. Ἡρτηται ἀπὸ πλείστον ὄρων, ἐκ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην γραμμὴν κατέχουσι τὸ κλίμα, τὰ ἦθη, τὰ κοινωνικὰ ἔθιμα, πρὸ πάντων δὲ ἡ φύσις πλείστον ἐπαγγεμάτων. Καὶ ὄχι μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀλληλένδετον πολλῶν ἐπαγγεμάτων. Διότι ἐπαγγέλματα καθ' ἑαυτὰ δυνάμενα ἄνευ βλάβης νὰ ἀργήσωσι τὴν Κυριακὴν, δὲν δύναται νὰ ἀπολαύσωσι τοῦ πλεονεκτήματος τῆς Κυριακῆς ἀργίας, ὅταν ὑπηρετῶσιν ἕτερα ἐπαγγέλματα, πρὸς τὰ ὁποῖα μόνον τὴν Κυριακὴν δύναται νὰ παρασχεθῇ ἡ ἐργασία αὕτη, δι' ἀνάγκας κοινωνικὰς, μὴ δεκτικὰς διακοπῆς.

Οὕτω πλείστον ἐμπορικῶν καταστημάτων, ἄτινα θεραπεύουσιν τὰς ἀνάγκας τῶν ἀγροτικῶν πληθυσμῶν, ἡ Κυριακὴ ἀργία εἶναι ἀδύνατος, διότι οἱ ἀγροτικοὶ πληθυσμοί, οἱ τηροῦντες τὴν Κυριακὴν ἀργίαν δι' ἀποχῆς ἀπὸ τῶν γεωργικῶν ἐργασιῶν, μόνον τὰς Κυριακὰς συναλλάσσονται. Πανταχοῦ δὲ τοῦ κόσμου ἕνεκα τῆς μεγίστης πλειονότητος τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ κατὰ σχέσιν πρὸς τὰ ἀστικά ἐπαγγέλματα, τούτου αἱ ἀνάγκαι βυθίζουσι τὰς ἐπὶ τῶν συναλλαγῶν συνθηκὰς.

Ἀφ' ἐτέρου πῶς δύναται νὰ διακοπῇ κατὰ τὰς ἐορτὰς ἡ συγκοινωνία; Πῶς δύναται τις νὰ ἀρνηθῇ τροφήν εἰς τοὺς ἐστερημένους οἰκογενείας, εἰς τοὺς ζέοντες κατὰ τὰς ἐορτὰς;

Καὶ ὅμως τὰ συμπεράσματα τοῦ Κυριακοῦ συνεδρίου περιέλαβον χάριν τῆς Κυριακῆς ἀργίας τὴν διακοπὴν καὶ τούτων τῶν ὑπηρεσιῶν τὴν διακοπὴν αὐτῶν τῶν ἀμπελοεικῶν καὶ σιδηροδρομικῶν συγκοινωνιῶν!

Ἡ Κυριακὴ ἀργία εἶνε πρόοδος, τῆς ὁποίας ἡ ἐπέκτασις σημειοῖ καὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς κοινωνικῆς ἀναπτύξεως τὴν πρόοδον.

Ἐφ' ὅσον ἡ παιδαγωγία μορφώνει τὰ κοινωνικὰ ἦθη, ἡ Κυριακὴ ἀργία, ὅπου δύναται νὰ λειτουργήσῃ ἀκινδύνως, θὰ ἐπιβλάττει ὑπ' αὐτῶν τῶν ἠθῶν.

Τελεία δὲ μόνον ἄγνοια τοῦ ἀντικειμένου τούτου δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν ἐλπίδα, ὅτι ταῦτα δύναται νὰ ἐπιτευχθῶσι διὰ νομοθετικῶν κανονισμῶν καὶ μάλιστα καθολικῶς καὶ ἄνευ ἐξαιρέσεων.

Οἱ νόμοι οὐδαμῶς προτρέχουσι τῶν ἠθῶν καὶ τῶν κοινωνικῶν ἀναγκῶν. Οἱ νόμοι, τοὺς ὁποίους δὲν ὑπαγορεύει ἡ καθολικὴ συνείδησις, ἀλλ' οἱ ὁποῖοι ἔργα τῆς φαντασίας ἢ τῆς αὐθαιρεσίας ὀλίγων ἀντιποιοῦνται νὰ μορφώσωσιν αὐτοὶ τὴν καθολικὴν συνείδησιν ἐνὸς λαοῦ, ὄχι μόνον ποτὲ δὲν ἐπιτυγχάνουσιν, ἀλλὰ ναυαγοῦσι πρὸ πάσης ἐπιχειρήσεως.

Ἐπειτα λησμονοῦσιν ἑτέραν τοῦ ζητήματος μορφήν οἱ ὁπαδοὶ τῆς διαπλάσεως κοινωνικῶν ἠθῶν διὰ νομοθετικῶν κανονισμῶν.

Ὅτι ἡ Κυριακὴ ἀργία, ἐφ' ὅσον δὲν προηγήθη τῶν ἠθῶν ἢ ἐξημερώσεως καὶ ἡ ἠθικὴ τοῦ λαοῦ παιδαγωγία, ἐν πολλοῖς θέλει προσκρούει ἐπὶ τοῦ ἐξῆς διλήμματος: Ἡ θὰ ἀποθῇ ἀπόλυτος ἀπάρνησις πάσης ψυχαγωγίας, ἀνεπαρῆ ἀργία, καθ' ὅλην τῆς λέξεως τὴν κυριολεξίαν, ἐμπνεύσασα πλήξιν καὶ παραλύουσα πλείοτερον τῆς ἐργασίας, ἢ θὰ καταστῇ ἀφορμὴ τοιούτων παρεκτροπῶν, ὥστε νὰ συντελῇ εἰς τὴν κατὰ πτωσιν τῶν ἠθῶν, τὴν ἐπίτασιν τῆς ἐγκληματικότητος καὶ τὴν πρόοδον τῆς οἰνοποσίας.

Παρ' ἡμῖν τούλαχιστον τὰ ἐννέα δέκατα τῶν ἐγκλημάτων, ἰδίᾳ τῶν φονικῶν, τελοῦνται τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς ἄλλας ἐορτασίμους ἡμέρας. Κατ' αὐτὰς δὲ καὶ ἡ μέθη παρουσιάζει τὴν μεγαλύτεραν αὐτῆς ἐκδήλωσιν, καθιστῶσα πολλὰς, ὡς πρὸς τινὰ ἐπαγγέλματα τὰ ὁποῖα ἀπολαύουσι τῶν πλεονεκτημάτων τῆς Κυριακῆς ἀργίας, ἄχρηστον πρὸς ἐργασίαν καὶ τὴν ἡμέραν τῆς Δευτέρας.

Ἄλλὰ καὶ εἰς κράτη ἀσυγκρίτως πλέον ἡμῶν προηγμένα ἡ Κυριακὴ ἀργία παρουσίασε τόσον ἐπιμόνον τὴν ἀκολουθίαν τῆς ἐγκληματικότητος ἢ τῆς μέθης, μεθ' ὅλην τὴν αὐστηροτάτην αὐτῆς ἐφαρμογὴν — πρ' ἡμῖν ἀδύνατον — ἐπὶ τῶν παντὸς εἶδους παντοπωλείων, ὥστε νὰ ἐπιδιώκεται σήμερον ὑπ' αὐτῶν τῶν πρακτικωτέρων πνευμάτων ἢ περιστολὴ τῆς.

Τοιαῦτα εἶναι αἱ δυσχέρειαι καὶ τοιαῦτα αἱ ἐπιπλοκαὶ τοῦ σπουδαιότητος τούτου θέματος, τὸ ὁποῖον ἐπιστεῦθη ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐπιλύσῃ συνέδριον ἰδιωτῶν ἢ ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία.

Τὰ ἦθη, μόνον τὰ ἦθη προβαδίζουσι δικαιοματικῶς πάσης τοιαύτης μεταρρυθμίσεως καὶ τῶν ἠθῶν μορφωτῆς εἶναι ἡ ἐθνικὴ παιδαγωγία.

ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ

Ὅτε ὁ στρατάρχης Κονδὲ ἐπιστρέφων νικητῆς ἀνέβαινε τὴν κλίμακα τῶν ἀνακτόρων, εἶπε πρὸς τὸν Λουδοβίκον ΙΔ', ὅστις ἐπερίμενον αὐτὸν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κλίμακας: — Συγχώρησον, Βασίλευ, ὅτι πάσχων ἀρθρίτιδα ἀναβαίνω βραδέως. — Μὴ βιάζεσαι, ἀπήντησεν ὁ Λουδοβίκος, ὅστις ἔρχεται φέρων τόσας δάφνας ἐπ' ὧμων δὲν ἔμπορεῖ νὰ περιπατῇ ταχέως.

Η ΗΘΙΚΗ ΑΓΩΓΗ¹

[Ἐκ τῶν τοῦ Ἐρβέρτου Σπένσερ].

« Ἄλλὰ τότε διὰ πάντα λόγον », θὰ ἐπαναλάβῃ ὁ ἐπικρίνων, « ἄσκολον εἶνε ν' ἀσκολῆται τις εἰς ἐξεύρεσιν ἰδεώδους συστήματος οἰκιακῆς ἀγωγῆς, ν' ἀναζητῇ καὶ ἐγκωμιάζῃ μεθόδους ἀνωτέρας τοῦ παρόντος καιροῦ. » Καὶ ἐνταῦθα ἡ γνώμη ἡμῶν εἶνε ἐναντία. Ὅπως ἐν τῇ πολιτικῇ κυβερνήσει, εἰ καὶ οἱ νόμοι τῆς ἀπολύτου δικαιοσύνης εἶνε κατὰ τὸ παρὸν ἀνεφάρμοστοι, εἶνε ὅμως καλὸν νὰ γινώσκωμεν αὐτούς, ἵνα πᾶσα ἐπιτελουμένη μεταβολὴ γίνηται κατὰ τὸ πνεῦμα τῶν νόμων τούτων, ὁμοίως καὶ ἐν τῇ οἰκιακῇ κυβερνήσει καλὸν εἶνε νὰ δεικνύηται τὸ ἰδεῶδες, ἵνα βαθμηδὸν καταστῇ δυνατὴ ἢ πρὸς αὐτὸ προσπέλασις. Οὐδὲν δὲ ἔχομεν νὰ φοβώμεθα, ἐὰν ἐπιμόνως περιέπωμεν καὶ διαφυλάττωμεν τὸ ἰδεῶδες τούτο· διότι, καθόλου εἰπεῖν, τὸ συντηρητικὸν ἔμφυτον τῆς κοινωνίας εἶνε ἰκανῶς ζωηρόν, ὅπως κωλύῃ πᾶσαν λίαν ἀπότομον μεταβολήν, καὶ τὰ πράγματα εἶνε οὕτω διατεταγμένα, ὥστε, ἐφ' ὅσον οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐξυψοῦνται μέχρι τῶν ὑπερτέρων ἠθικῶν ἰδεῶν, δὲν δύναται οὐδὲ ν' ἀποδεχθῶσιν αὐτάς, ἢ ἀποδέχονται μὲν λόγῳ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἔργῳ. Ἄλλὰ καὶ ἀφοῦ ἀναγνωρισθῇ ἡ ἀλήθεια, τὰ προσκόμματα τῆς ἐμπράκτου αὐτῆς ἐφαρμογῆς εἶνε τοιαῦτα, ὥστε ἀντίστανται εἰς πᾶσαν ἐπιμονήν. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ εἴμεθα ἐκ τῶν προτέρων βέβαιαι ὅτι αἱ δυσκολίαι, αἵτινες θὰ παρουσιασθῶσιν, μέχρις οὗ φθάσωμεν εἰς πρότυπον τινὰ ἀγωγῆν τῶν παιδῶν, θὰ ἐπιβραδύνουσι συνεχῶς ἐν τῷ ἀναγκαίῳ μέτρῳ τὰς πρὸς τὸν σκοπὸν τούτου γινομένας προσπάθειας.

Μετὰ τὰς προοιμιακὰς ταύτας ἐξηγήσεις ἐλθωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀληθῶν σκοπῶν καὶ μεθόδων τῆς ἠθικῆς ἀγωγῆς. Ἀφοῦ δὲ ἀσκολῆθωμεν ἐπ' ὀλίγον, ὅπως θέσωμεν τὰς γενικὰς ἀρχὰς (καὶ πρὸς τοῦτο ἐπικαλούμεθα τὴν ὑπομονὴν τοῦ ἀναγνώστου), θὰ προσπαθῶμεν ἔπειτα νὰ ὑποδείξωμεν διὰ παραδειγμάτων, τινὰ διαγωγῆν ὀφείλουσιν οἱ γονεῖς ν' ἀκολουθῶσι πρὸ τῶν δυσκολιῶν, αἵτινες συνεχῶς παρουσιάζονται ἐν τῇ οἰκιακῇ ἀγωγῇ.

Ὅταν τὸ παιδίον πίπτῃ ἢ προσκόπη τὴν κεφαλὴν κατὰ τῆς τραπέζης, αἰσθάνεται πόνον, ἢ ἀνάμνησις τοῦ ὁποίου καθιστᾷ αὐτὸ προσεκτικώτερον. Διὰ τῆς ἐπαναλήψεως δὲ ὁμοίων παθημάτων μαθαίνει νὰ διευθύνῃ τὰς κινήσεις αὐτοῦ. Ἐὰν ἐγγίσῃ τὸν ἐρυθρὸν σίδηρον τῆς θερμάστρας, ἢ θέσῃ τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς φλογός, ἢ ἐπιχύσῃ ζεὸν ὕδωρ ἐπὶ μέρος τινὸς τοῦ σώματος του, θὰ αἰσθανθῇ αἴσθημα καύσεως, ὅπερ

¹ Ἴδε σελ. 145.

θὰ χρησιμεύσῃ αὐτῷ ὡς μάθημα ἀλησιμόνητον. Ἡ ἐκ τῶν παθημάτων τούτων ἐντύπωσις εἶνε τόσον ἰσχυρά, ὥστε οὐδεὶς ἐν τῷ μετὰ ταῦτα χρόνῳ θὰ δυνήθῃ νὰ πείσῃ αὐτὸ νὰ παρίδῃ τοὺς φυσιολογικοὺς νόμους τοῦ ὄργανισμοῦ του. Ἐν ταῖς περιστάσεσι δὲ ταύταις ἡ φύσις δεικνύει ἡμῖν κατὰ τὸν ἀπλοῦστατον τρόπον, τίς εἶνε ἡ ἀληθὴς θεωρία καὶ πράξις τῆς ἠθικῆς ἀγωγῆς, καθ' ἃς νομίζουσι μὲν οἱ ἐπιπόλαιοι τῶν ἀνθρώπων ὅτι κοινῶς ἐκτελεῖται ἡ ἠθικὴ ἀγωγή, ἀλλ' αἵτινες πράγματι οὐδαμῶς λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν.

Παρατηρητέον ἐν πρώτοις ὅτι ἐν τῇ σωματικῇ πληγῇ καὶ τῷ ταύτην συνοδεύοντι πόνῳ τὸ σφάλμα καὶ τὰ ἐπακόλουθα αὐτοῦ ἀναγκάζονται εἰς τὴν ἀπλοῦστατην αὐτῶν μορφήν. Καίτοι κατὰ τὴν δημόδιον ἐκδοχὴν αἱ λέξεις ἀγαθὸν καὶ κακὸν δὲν λέγονται σχεδὸν περὶ τῶν πράξεων, αἵτινες μόνον σωματικὰ ἀποτελέσματα ἐπιφέρουσιν, ἐὰν τις ὅμως καλῶς ἐξετάσῃ, βλέπει ὅτι καὶ αὐταὶ αἱ πράξεις δύναται νὰ διακριθῶσι κατὰ τὸν διπλοῦν τούτον χαρακτηρισμὸν. Ἐξ οἰασθήποτε ὑποθέσεως καὶ ἂν ὀρᾷται, πᾶσα περὶ ἠθικῆς θεωρία ἀποδέχεται ὅτι διαγωγή, ἡς τὰ τε ἄμεσα καὶ τὰ ἀπώτερα ἀποτελέσματα εἶνε καθόλου εὐεργετικά, εἶνε ἀγαθὴ, διαγωγή δέ, ἡτις ἐν τε τοῖς ἀμέσοις καὶ ἀπωτέροις αὐτῆς ἀποτελέσμασι γίνεται καθόλου κακοῦ πρόξενος, εἶνε κακὴ. Τὸ κριτήριον τὸ χρησιμεῖον ὡς ἐσχατος ἐλεγχος τῆς διαγωγῆς τῶν ἀνθρώπων εἶνε ἡ ἐκ ταύτης ἀπορρέουσα εὐτυχία ἢ δυστυχία· θεωροῦμεν τὴν μέθην κακὴν, διότι ἐπακόλουθα αὐτῆς εἶνε ὁ φυσικὸς ἐκφυλισμὸς καὶ τὰλλα κακὰ, ἄτινα ἐπιφέρει διὰ τε τὸν μέθυσον καὶ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ· ἐὰν ἡ κλοπὴ ἤρασεν εἰς τὸν πάσχοντα αὐτὴν ὅσον καὶ εἰς τὸν ἐνεργούντα, δὲν θὰ κατελέγετο ἐν τοῖς ἐγκλήμασιν· ἐὰν αἱ ἀγαθοεργίαι ἐπηύξανον τὰ ἀνθρώπινα πάθη, δὲν θὰ ἐθεωροῦμεν αὐτάς ὡς τοιαύτας· καὶ ἀρκεῖ ν' ἀναγνώσῃ τις τὸ πρῶτον ἄρθρον οἰασθήποτε πολιτικῆς ἐφημερίδος ἢ ν' ἀκούσῃ οἰκονόμητον περὶ τῶν κοινωνικῶν πραγμάτων συνδιάλεξιν, ὅπως ἐννοήσῃ ὅτι αἱ ἀποφάσεις τῶν βουλευτῶν, αἱ πολιτικαὶ κινήσεις, πᾶσαι αἱ δημόσιον τινὰ σκοπὸν προτιθέμεναι ἐνεργεῖαι, κρίνονται ὅπως καὶ αἱ ἀτομικαὶ πράξεις, κατὰ τὰ ἐξ αὐτῶν προσδοκώμενα ἀποτελέσματα, καθ' ὅσον εἶνε ἀνακουφιστικά ἢ ἐπαυξήτικα τῶν ὄντων τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἐὰν ἀναλύοντες πάσας τὰς δευτερευούσας καὶ παραγωγούς ἰδέας βλέπωμεν ὅτι τοιαύτη εἶνε πάντοτε ἡ λυθία λίθος ἐν τῇ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ τελικῇ ἡμῶν κρίσει, ὀφείλομεν νὰ κρίνωμεν καὶ τὴν σωματικὴν διεύθυνσιν ἀγαθὴν ἢ κακὴν κατὰ τὰ ἐκ ταύτης ἀγαθὰ ἢ κακὰ ἀποτελέσματα.

Ἄς ἔχωμεν ἔπειτα κατὰ νοῦν, τίς εἶνε ὁ χαρακτήρ τῶν τὰς ὑλικὰς ταύτας παραβάσεις προλαβανουσῶν ποινῶν. Τὴν λέξιν ἀποινας μεταχειρίζομεθα ἐλλειπούσης ἄλλης προσφορωτέρας· διότι δὲν εἶνε αὐταὶ ποινὰ κατὰ τὴν συνήθη σημασίαν τῆς λέξεως, δὲν εἶνε ποινὰ τεχνητῶς καὶ ἀνωφελῶς ἐπιβαλλόμεναι, ἀλλ' ἀπλῶς κωλύματα εὐεργετικὰ ἀποτρέποντα ἀπὸ τῶν πράξεων, αἵτινες παραβλάπτουσι οὐσιωδῶς τὰ συμφέροντα τοῦ ἡμετέρου σώματος δύνανται καὶ αὐτὴν τὴν ἀπώλειαν τῆς ζωῆς νὰ ἐπιφέρωσιν, τὰ ἄφρευκα ἐπακόλουθα τῶν ἐπαγούσων αὐτὰ πράξεων, αἱ ἄφρευκοὶ πρὸς τὰς πράξεις τοῦ παιδὸς ἀντιδράσεις.

Παρατηρητέον προσέτι καὶ τοῦτο, ὅτι αἱ ἀντιδράσεις αὐταὶ εἶνε πάντοτε ἀνάλογοι πρὸς τὰς παραβάσεις. Ἐλαφρὸν πταίσμα ἀκολουθεῖ καὶ ἐλαφρὰ ποινὴ, σβηρότερον δὲ καὶ σπουδαιότερα ποινή. Παιδίον προσκόπτον εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας καὶ πίπτον δὲν πάσχει περισσώτερον ἢ ὅσον εἶνε ἀναγκαῖον, ὅπως καταστή, ὅσον ἀρκεῖ, προσεκτικὸν διὰ παρόμοιον πταίσμα. Καὶ καθόλου διὰ τῆς καθημερινῆς πείρας διδάσκειται, ὅποια τιμωρία ἀκολουθοῦσι τὰς διαφόρους αὐτοῦ ἀποπλανήσεις καὶ συμφώνως πρὸς τὴν πείραν ταύτην λαμβάνει καὶ τὰς προφυλάξεις.

Ἄς παρατηρηθῇ τέλος τοῦτο, ὅτι αἱ φυσικαὶ αὐταὶ κατὰ τῶν σφαλμάτων τοῦ παιδὸς ἀντιδράσεις εἶνε ἄμεσοι, ἄφρευκοὶ, ἀσφαλεῖς. Δὲν ὑπάρχουσι κατ' αὐτὰς ἀπειλαί, ἀλλ' ἄφρονος καὶ ἀδυσώπητος ἐκτέλεσις. Ἐὰν ἐμπήξῃ βελόνην εἰς τὸν δάκτυλον, θὰ αἰσθανθῇ πόνον, ἐὰν καὶ δευτέρον ἐμπήξῃ, καὶ πάλιν πόνον θὰ αἰσθανθῇ, καὶ πάντοτε τὸ αὐτὸ θὰ συμβῇ. Καθ' ἀπάσας τὰς πρὸς τὴν ἀνόργανον φύσιν αὐτοῦ σχέσεις ἀπαντᾷ τὴν ἄκαμπτον ἐκείνην ἐπιμονήν, ἣτις οὐδεμίαν ἀκούει δικαιολογίαν καὶ οὐδέποτε τὸ ἔργον αὐτῆς ἀναβάλλει. Ταχέως δὲ ἀναγνωρίζων τὴν αὐστηράν μὲν, ἀλλὰ σωτήριον ταύτην πειθαρχίαν καθίσταται λίαν προσεκτικὸς εἰς τὴν τήρησιν τῶν νόμων αὐτῆς.

Αἱ γενικαὶ αὐταὶ ἀλήθειαι προσλαμβάνουσι μείζονα σημασίαν, ὅταν ἐνθυμηθῶμεν ὅτι διαφυλάττουσι τὸ κύρος αὐτῶν καὶ καθ' ὅλην τὴν ἀνδρικήν ἡλικίαν. Διὰ τῆς ἀποκτηθείσης πείρας τῶν φυσικῶν ἐπακολουθημάτων τῶν πράξεων αὐτῶν ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἀναχαιτίζονται ἐν τῇ εἰς τὸ κακὸν καταφορᾷ. Μετὰ τὸ πέραξ τῆς οἰκιακῆς καὶ σχολικῆς ἀγωγῆς, ὅποτε δὲν ὑπάρχουσι πλέον γονεῖς καὶ διδάσκαλοι προτρέποντες καὶ ἀποτρέποντες, ἀναφάνεται πειθαρχία τις ὁμοία πρὸς ἐκείνην, δι' ἣς τὸ παιδίον διδάσκειται νὰ διευθύνῃ τὰς κινήσεις του. Ἐὰν ὁ ἄρτι εἰς τὸν κόσμον εἰσελθὼν κατατρίβῃ τὸν χρόνον, ἢ φυσικὴ ποινὴ δὲν βραδύνει νὰ ἐπέλθῃ ἀποβάλλεται τῆς θέσεως καὶ ὑφίσταται ἐπὶ

τινα χρόνον οἰκονομικὰς δυσχερείας. Ὁ μὴ ἀκριβῆς εἰς τοὺς λόγους καὶ τὰς ὑποσχέσεις ὑφίσταται τὰ ἐπακόλουθα τῆς ἀνακριβείας του, ἀπώλειαν χρημάτων ἢ στέρησιν διασκεδάσεων. Ὁ ἔμπορος ὁ θηρεύων μεγάλα κέρδη βλέπει τοὺς πελάτας καταλείποντας αὐτόν, καὶ οὕτως ἀναγκάζεται νὰ περιστείλῃ τὴν ἀπλησίαν. Οἱ ἄσθενεῖς οἱ ἐγκαταλείποντες τὸν ἀφρημένον ἰατρὸν διδάσκουσιν αὐτόν νὰ φροντίζῃ περισσώτερον διὰ τοὺς ἐτι ὑπολειπομένους αὐτῷ. Ὁ λίαν εὐπιστος δανειστὴς ἐκ τῶν στενοχωριῶν, εἰς ἃς περιέρχεται, ἀναγνωρίζει τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ εἶνε προσεκτικώτερος εἰς τὸ μέλλον. Ἐν τῇ τῶσον δὲ συγνῇ παροιμίᾳ, «Τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον ἐκάη, φοβεῖται τὸ πῦρ», βλέπομεν ὅτι ἡ κοινωνικὴ πειθαρχία οὐ μόνον ὡς ἀνάλογος πρὸς τὴν ὑπὸ τῆς φύσεως εἰς τὸν παῖδα ἐπιβαλλομένην ἀναγνωρίζεται, ἀλλὰ καὶ ὡς λυσιτελεστάτη τρόπον τινὰ ἀνομολογεῖται. Ἄλλὰ καὶ ἐτι σαφέστερον ἐκφράζεται ἡ περὶ τοῦτου πεποιθήσις· πάντες ἤκουσάν τινα λέγοντα ὅτι «πεῖρα ἀκριβὰ ἀγορασθεῖσα ἔπεισεν αὐτόν νὰ μεταβάλῃ διαγωγὴν»· πάντες ἤκουσαν λόγου ὄντος περὶ ἀσώτου ὅτι πᾶσαι αἱ συμβουλαὶ ἀπέβησαν μάταιαι, ὅτι δὲ μόνον πικρὰ «πεῖρα», ἡ ἀφεικτικῶς ὄηλ. ἐπακολουθοῦσα εἰς τὴν ἀσωτίαν ταλαιπωρία καὶ στέρησις, ἴσχυσε νὰ σωφρονίσῃ αὐτόν. Ἐὰν ὑπῆρχε χρεῖα καὶ ἄλλης ἀποδείξεως περὶ τοῦ ὅτι ἡ φυσικὴ κατὰ τῶν πράξεων ἡμῶν ἀντιδράσις εἶνε ἡ τελεσφορωτάτη τῶν ποινῶν, ὅτι οὐδεμία ποινὴ ἀνθρωπίνης ἐφευρέσεως θὰ ἠδύνατο ν' ἀντικαταστήσῃ αὐτήν, τὴν ἀποδείξιν ταύτην θ' ἀνευρίσκομεν εἰς τὸ ἄγονον τῶν συστημάτων τῆς ποινικῆς ἡμῶν νομοθεσίας. Ἐξ ὅλων τῶν προταθέντων καὶ ἰσχύϊν νόμου λαβόντων τρόπων τῆς τοῦ ἐγκλήματος ἐπανορθώσεως οὐδεὶς ἀπεδείχθη ἀντάξιός τῶν προσδοκῶν. Οἱ τεχνητοὶ σωφρονισμοὶ οὐδέποτε ἐβελτίωσαν τοὺς ἐνόχους, ἐνίοτε μάλιστα καὶ ἐπήνεγκον ἐπιδεινώσιν τῆς ἐγκληματικῆς ῥοπῆς. Τὰ μόνον σωφρονιστήρια, ἐν οἷς ἐπιτυχία τις κατωρθώθη, εἶνε τὰ ὑπὸ ἰδιωτῶν ἰδρυθέντα, ὧν τὸ σύστημα εἶνε ἀπομίμησις τοῦ τῆς φύσεως, ἐν οἷς ὄηλ. ἐφαρμόζονται τὰ ἐπακόλουθα τῆς κακῆς διαγωγῆς, ἢ ἀφίνονται νὰ ἐπέλθωσι μόνον, περιστελλομένης τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐνόχου ὅσον εἶνε ἀναγκαῖον διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς κοινωνίας, καὶ ἐν τῷ περιορισμῷ τούτῳ ἀναγκάζομένου αὐτοῦ νὰ κερδήσῃ τὸν ἄρτον τῆς ἡμέρας. Ἐκ τῶν ἤδη λεχθέντων καταφαίνεται πρῶτον μὲν, ὅτι τὸ αὐτὸ σωφρονιστικὸν σύστημα, δι' οὗ ἡ φύσις διδάσκει τὸ παιδίον νὰ ρυθμίζῃ τὰς κινήσεις του, συγκρατεῖ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ νόμου καὶ ἠθικοποιεῖ τὸ πλεῖστον τῶν ἀνθρώπων, δευτέρον δὲ ὅτι πάντα τὰ σωφρονιστικὰ συστήματα τὰ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐπινοηθέντα καὶ εἰς τοὺς χειρίστους ἐξ αὐτῶν

ἐφαρμοζόμενα ἀποδεικνύονται ἀνίσχυρα μὲν, ὅταν ἀπομακρύνονται τῆς θείας διατεταγμένης πειθαρχίας, ἐπιφέρουσι δὲ καρπούς τινάς, ὅταν συμμορφῶνται πρὸς αὐτήν.

Δὲν ἐξάγεται ἤδη αὐτόδηλος ἡ ἀρχή, καθ' ἣν πρέπει νὰ κατευθύνηται ἡ ἠθικὴ ἀγωγή; Καὶ τίς δύναται ν' ἀμφιβάλλῃ ὅτι σύστημα τόσον εὐεργετικὸν κατὰ τὴν νηπιακὴν καὶ ἀνδρικήν ἡλικίαν δὲν μέλλει ἐξ ἴσου νὰ φανῇ σωτήριον καὶ κατὰ τὴν μεταξὺ ἡλικίαν ἐφαρμοζόμενον; Τίς δὲν βλέπει φανερῶς, ὅτι καθῆκον τῶν γονέων εἶνε νὰ ἐπαγρυπνώσιν, «ὡς ὑπρέτει καὶ ἐρημνεῖς τῆς φύσεως», ὅπως τὰ τέκνα αὐτῶν ὑφίστανται τὰ ἀληθῆ ἐπακόλουθα τῆς διαγωγῆς των, τὰς φυσικὰς ἀντιδράσεις, φροντίζοντες, ὅπως μῆτε ἀπομακρύνωσιν αὐτάς, μῆτε ἐπαυξάνωσιν, μῆτε ἀντ' αὐτῶν ἄλλας τεχνητὰς ἐπιβάλλωσιν; Οὐδεὶς, πιστεύομεν, ἀπροκάταληπτος ἀναγνώστης θ' ἀποδοκιμάσῃ τὸ συμπέρασμα τοῦτο.

Πολλοὶ πιθανῶς θὰ ἰσχυρισθῶσιν, ὅτι τοῦτο ἀκριβῶς πράττουσιν οἱ πλείστοι τῶν γονέων, ὅτι αἱ ποινὰι, ὡς ἐπιβάλλουσιν, εἶνε συνήθως ἡ ἀληθῆς ἀπόρροια τῆς κακῆς διαγωγῆς τῶν τέκνων, ὅτι ἡ πατρικὴ ὀργή ἢ δι' αὐστηρῶν λέξεων καὶ ἔργων ἐκδηλουμένη οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ὑπὸ τοῦ παιδὸς διαπραχθέντος ἀμυρτήματος, ὃ δὲ φυσικὸς ἢ ἠθικὸς πόνος ὃ οὕτως εἰς τὸν παῖδα προσγιγνόμενος καθίσταται ἡ φυσικὴ ἀντίδρασις κατὰ τῆς κακῆς πράξεως. Ἐν τῇ πλάνῃ ταύτῃ ἐνυπάρχει καὶ τις ἀλήθεια. Ἡ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς δυσχερέσεια εἶνε βεβαίως ἀληθῆς ἐπακολουθημα τῶν σφαλμάτων τοῦ παιδὸς, φυσικὸς τις κολασμὸς τῶν πράξεων αὐτοῦ δι' ἐπιπλήξεων, ἀπειλῶν καὶ ἄλλων κακώσεων ἀφειδῶς ὑπὸ τοῦ ἐν ἐξάψει διατελοῦντος πατρὸς ἐπιδαφιλευσμένων. Δὲν θὰ ἀρνηθῶμεν ὅτι ἡ τοιαύτη μεταχειρίσις εἶνε ἐν τινι σχέσει καλῆ, ἐν σχέσει ὄηλ. πρὸς τὰ ἀνάγωγα τέκνα ἀνθρώπων, οἵτινες καὶ αὐτοὶ κακῶς ἐπαιδαγωγήθησαν κατὰ τὴν νεότητά, καὶ πρὸς τὴν κατάστασιν τῆς κοινωνίας, ἣς οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἀποτελοῦσι τὴν πλειονότητα. Ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐλέχθη, τὰ παιδαγωγικὰ, ὅπως καὶ τὰ πολιτικὰ καὶ πᾶν ἄλλο σύστημα, εἶνε καθόλου κατὰ τοσοῦτον καλὰ, καθ' ὅσον ἐπιτρέπει ὁ βαθμὸς τῆς ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως. Τὰ βάρβαρα τέκνα βαρβάρων γονέων δὲν δύνανται πιθανῶς νὰ συγκρατηθῶσιν ἄλλως ἢ διὰ τῶν βαρβάρων μεθόδων, ὡς αὐτομάτως οἱ τοιοῦτοι γονεῖς μεταχειρίζονται· καὶ πιθανῶς αἱ βάρβαροι αὐταὶ μέθοδοι παρέχουσι τὴν ἀρίστην παρασκευὴν εἰς τοὺς παῖδας τούτους τοὺς μέλλοντας νὰ ζήσωσι καὶ ὀράσωσιν ἐν βαρβάρῳ κοινωνίᾳ. Ἄλλὰ τὰ πεπολιτισμένα μέλη κοινωνίας πεπολιτισμένης φέρονται φυσικῶς εἰς ἠπιωτέραν ἐκδήλωσιν τῆς δυσχερέσειας αὐτῶν, ὅποια ἤδη ἀρκεῖ διὰ τὴν

βελτίονα ἠθικὴν κατάστασιν τῶν τέκνων τῶν. Εἶνε λοιπὸν ἀληθές ὅτι ἐν τῇ πρὸς τὰ τέκνα ἐκδηλώσει τῶν συναισθημάτων τῶν γονέων ἀκολουθεῖται πάντοτε κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἡ ἀρχὴ τῆς φυσικῆς ἀντιδράσεως, ὅτι τὸ σύστημα τῆς οἰκιακῆς ἀγωγῆς φέρεται ἀπαύστως πρὸς τὴν μορφήν, ἣτις τὰ μάλιστα ἀναλογεῖ πρὸς τὴν καθόλου κατάστασιν ἐκάστης κοινωνίας.

Ἄλλὰ δύο τινὰ πρέπει ἤδη νὰ σημειώσωμεν· πρῶτον, ὅτι ἐν περιόδῳ γοργῆς μεταβάσεως, ὅποια εἶνε ἡ παρούσα, περίοδος, καθ' ἣν αἱ ἀρχαῖαι καὶ αἱ νέαι θεωρίαι καὶ πράξεις εὐρίσκονται ἐν συνεχῇ συγκρούσει, τὰ συστήματα τῆς ἀγωγῆς δύνανται νὰ μὴ εὐρίσκωνται ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὸν ἐκάστοτε παρόντα χρόνον. Ἐξ εὐλαθείας πρὸς δοξασίας, αἵτινες ἦσαν καλὰ μόνον διὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἐμυρσώθησαν, πολλοὶ γονεῖς ἐπιβάλλουσιν εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν ποινὰς ἀντιβαίνουσας εἰς τὸ ἴδιον αὐτῶν φρόνημα περὶ τῆς διὰ φυσικῆς ἀντιδράσεως ἐπανορθώσεως τοῦ πταίσματος, ἐνῶ ἄλλοι μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐλπίζοντες εἰς τὴν παρχρηθία ἐπιτεύξιν τοῦ τελείου περιπίπτουσιν εἰς τὴν ἐναντίαν ὑπερβολήν. Δεύτερον δὲ πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ πείρα τῆς ἐπιδοκιμασίας ἢ τῆς ἀποδοκιμασίας τῶν γονέων δὲν ἀποτελεῖ τὴν ἀρίστην διὰ τὸν παῖδα διδασκαλίαν· ταύτην ἀποτελεῖ πολλῶ μᾶλλον ἢ πείρα τῶν ἀποτελεσμάτων, ἅτινα ἀπορρέουσι φυσικῶς ἐξ αὐτῆς τῆς διαγωγῆς τοῦ παιδὸς ἀνευ οὐδεμιᾶς παρεμβάσεως ἢ γνώμης τῶν γονέων. Τὰ ἀληθῶς σωτήρια καὶ διδακτικὰ ἐπακόλουθα δὲν εἶνε ἐκεῖνα, ἅτινα οἱ ἀντιπροσώπων τῆς φύσεως ἀξίωμα ὑποδοῦμενοι γονεῖς ἐπιφέρουσιν, ἀλλ' ἐκεῖνα, ὅσα αὐτὴ ἡ φύσις ἐπιφέρει. Τὴν διακρίσιν ταύτην θὰ προσπαθήσωμεν νὰ καταστήσωμεν σαφῆ διὰ τινων παραδειγμάτων, ἅτινα διασαφηνίζοντα τοὺς ὅρους «φυσικὴν» καὶ «τεχνητὴν ἐπανορθώσιν» θὰ παράσχωσι καὶ ἐννοίαν τῆς πρακτικῆς αὐτῶν ἐφαρμογῆς.

[Ἔπεται συνέχεια]

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΤΟΥ ΚΗΠΟΥ ΜΟΥ

Α'

Εἴσθε ἐλεύθεροι νὰ μειδιάσετε, ἐγὼ δὲν τὸ κρύπτω, τὸ δηλῶ ὀλοφάνερα ὅτι ἀγαπῶ τὰ ἄνθη. — Ἄνδρες ὡς ἐκεῖ πάνω, χάνω ἰκανὴν ὄραν μὲ αὐτὰ τὰ μικρὰ, μάταια καὶ ἐφήμερα πράγματα. — Καὶ τὸ περιεργότερον πάντων εἶνε, ὅτι ἐνῶ εἶμαι κατὰ τὰ ἄλλα μᾶλλον ἀριστοκρατικῶν ἔξεων καὶ ὀρέξεων προτιμῶ εἰς τὸ ζήτημα τῶν ἀνθέων τὰ λεγόμενα «κοινὰ ἄνθη».

Δὲν ἤξεύρω ἐὰν ἀληθῶς ὑπάρχῃ εἰς τὰς Πατρὰς σύλλογος ἀριστοκρατικῆς, καθιστῶν ὑποχρεωτικὸν τὸ ἄνθος τῆς Μιμῶζας, ἀλλὰ δηλῶ

ὅτι εἰς τὸν κήπον μου τὸ φυτὸν τοῦτο δὲν ὑπάρχει, διότι εἶνε ἐπτερημένον τῆς ἀφελούς δροσολούστου ποιητικότητος τῶν σφριγηλῶν κοινῶν ἀνθέων τοῦ Μαρίου, τὴν δὲ νερόβραστον σεμνοτυφίαν τοῦ Παύλου καὶ τῆς Βιργινίας θεωρῶ ὡς ἐκφυλισμὸν μᾶλλον ἢ ὡς ἐξευγένισιν τῆς ἀριστοκρατίας τῶν φυτῶν.

Καὶ τὰ ὄρχιοειδῆ ἀκόμη δὲν εἶνε δεκτὰ ἐν τῷ κήπῳ μου. Τὰ ἐγγώρια εἶδη Κυπριθίδιον, Ὀφρὺς ἢ στικτὴ κτλ. εἶνε καὶ θὰ εἶνε πάντοτε τῆς δικαιοδοσίας τῶν σαλεπτοίδων, διότι δυσκόλως τιθασεύονται ἐν τῷ κήπῳ, ἢ ἀνθήσις των διαρκεῖ ὀλίγας ἐβδομάδας κ' εἵπειτα ὀλόκληρον ἔτος τίποτε. Ἡ μεταφύτευσις των πρέπει νὰ γίνεται κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς νάρκης των, ὅποτε εἶνε ἀόρατα καὶ οὐχὶ ὀπότεν τύχη. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τὰ ἐξωτικά ὄρχιοειδῆ, ὑποκλίνομαι πρὸ τῆς χάριτός των, πρὸ τῆς λεπτότητος τῶν χρωμάτων των, ἀλλ' ἢ σκέψις ὅτι ἡ περιποίησις των εἶνε τόσῳ ἀπανηρά, ὥστε μόνον τῶν ζαπλούτων τὰς καρδίας καταδέχεται νὰ τέρπη, ὅτι τέλος εἶνε ἐνσάρκωσις τῆς ἀρχῆς, ὅτι κυρίαρχος τοῦ κόσμου εἶνε ὁ Μυμμονᾶς, συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐξορίαν των ἐκ τοῦ κήπου μου.

Δὲν νομίζω ὅτι τὸ «φόρτε» τῶν ἐκθέσεων ἀνθοκομίας πρέπει νὰ εἶνε ἀκριβῶς αὐτὰ τὰ ὄρχιοειδῆ καὶ ἐν γένει τὰ σπάνια καὶ πολυδάπανα ἀνθη, διότι ταῦτα τόσον ὀλίγας ὠδεκάδας ἢ ἑκατοντάδας ἀστῶν μόνον ἐνδιαφέρουν, ὥστε δὲν ἠμπορῶ νὰ τὰ θεωρήσω ἄξια γενικοῦ ἐνδιαφέροντος.

Δὲν εἶμαι ὑπέροχος τῆς χυδακίτητος καὶ δὲν θέλω νὰ καταβιάσω τὴν ζωὴν τῶν σαλονίων εἰς τὴν λάσπην τῶν ἀγριῶν, ἀλλὰ θέλω τοῦναντίον νὰ ἐξευγένισω τοὺς ἀγριοπαίδας τῆς χλωρίδος, νὰ ἐξυψώσω τὰ κοινὰ εὐθηνὰ ἀνθη, τὰ εὐπρόσιτα εἰς ὅλα τὰ θυλάκια, τὰ δυνάμενα νὰ καλλιεργηθῶσιν ὑπὸ τῶν μικρῶν παιδιῶν ἀκόμη, τὰ ἀντέχοντα εἰς τὸ πύρινον φίλημα τοῦ ἑλληνικοῦ ἡλίου, ὅπως εἰς τὴν πνοὴν τοῦ βορρᾶ, τὰ παιτοῦντα οὐχὶ τεχνητὸν σαπρόχωμα, ἀλλὰ τὸ φυσικὸν χῶμα τῶν ἀγρῶν μας, ὕδωρ καὶ ὀλίγην ἀγάπην. Ἀγάπην βεβαίως θέλουν καὶ αὐτὰ, διότι ἀνευ ἀγάπης δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ὑπάρχη ἄνθος.

Τώρα μὲ τοιαύτην προεισαγωγὴν ἐλάτε νὰ ἰδῆτε τὸν κήπον μου.

Ἰδοὺ ἐν κέντρῳ ἀργυροχρῶν, σύμπλεγμα ἀμιγῆς ἐξ ἀσημάτων λευκῶν ἀνθέων, εἶνε τὸ Ἄλυσσον, τὸ ὁποῖον ἐκπέμπει ἠδυτάτην θερμὴν εὐωδίαν οὐχὶ συγκεχυμένην καὶ ἀόριστον, ἀλλὰ νευρώδη καὶ σαφῆ, ὡς τὸ Ἰαπωνικὸν ὑλάγκ-ὑλάγκ. Οἱ ἀρχαῖοι Θεσσαλοὶ τὸ εἶχον ὡς φάρμακον κατὰ τῆς λύσεως, ὥστε βλέπετε δὲν ἔχω τὴν ἀξίωσιν ὅτι εἶμαι ἐφευρέτης του, καίτοι εἰσήγαγον τὸν σπόρον ἐκ Γαλλίας, ἐνθα ὀνομάζεται κοινῶς

corbeille d'argent. Οἱ βοτανικοὶ τὸ ὀνομάζουσιν *Alyssum maritimum*.

Παρέκει ἄλλη γνωστὴ εὐωδία μᾶς προσελκύει τὴν προσοχὴν, εἶνε μερικαὶ βιόλαι· τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα τοῦ φυτοῦ τοῦτου εἶνε Χείρανθος (*Cheiranthus annuus*), ἀπὸ αὐτὸ νὰ καταλαβετε ὅτι δὲν πρόκειται περὶ νεωτερισμοῦ, ἀλλὰ περὶ κλασικωτάτου φυτοῦ, καὶ ὅτι εἰ ἀρχαῖοι ἐλλείπει βρογχίτιδας κομμοδοφῶρου ἐκράτου εἰς τὰς χεῖρας τὸν Χείρανθον. Ἐν παρενθέσει εἰ Γερμανοὶ σήμερον φαίνονται πάσχοντες ἀπὸ ἀληθῆ χειρνομακίαν, ἰδίως μὲ τὰς λευκὰς ποικιλίας. Τὸν ὀνομάζουσι μὲ ἀνύπαρκτον ἑλληνικὸν ὄνομα *Leukoye* (λευκῶν), ὁ κατάλογος τῶν ποικιλιῶν του ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον τεῦχος μὲ συμπάθειον. Τοῦτο ἐξηγεῖται, διότι ἐν Γερμανίᾳ ἡ ἀνθοκομία δὲν εἶνε ἰδιαίτερον γνώρισμα ὀλίγων χιλιάδων εὐπόρων, ἀλλ' εἰσῆλθεν εἰς τὰ εὐρεῖα στρώματα τοῦ λαοῦ. Ὁ Χείρανθος ἐξεθρόνισε διὰ τοῦ λεπτοῦ κλασικοῦ ὄντως ἀρώματός του τὸν μεσαιωνικὸν Βασιλικὸν καὶ τὴν τετριμμένην μονοτονίαν τῶν Διάνθων (γαρυφαλιῶν) τῶν ἐπαρχιῶν μας.

Ἰδοὺ παρέκει ἐν κέντρῳ χρυσοκίτρινον ἐξ ἀνθέων μαντζουράνας, δηλαδὴ Ἰνδοκαρυοφύλλου (Ταγήτου). Ὁ Ταγήτης εἶνε ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν συνθέτων, μοσχοβολεῖ μᾶλλον διὰ τῶν φύλλων του ἢ διὰ τῶν ἀνθέων, τὰ ὅποια ἔχουσι σχῆμα μεγάλου Διάνθου κιτρίνου. Ἰδοὺ φυτὸν, τὸ ὁποῖον δὲν βρύνεται διόλου. Φαντασθῆτε ὅτι πέρυσιν, ἐπειδὴ ὁ χειμὼν ἐλησμόνησε νὰ ἔλθῃ, ἐξηκολούθει ν' ἀνθῆ ὅλον τὸν χειμῶνα, καὶ ἐκτὸς τοῦτου πιάνει μεταφτευσόμενον ἐν πλήρει ἀνθήσει· ὅπου ἐκλείπει ἄλλο φυτὸν τὸ ἀντικαθιστῶ διὰ τοῦ γενικοῦ τούτου ἀναπληρωτοῦ τῶν κενῶν. Βλέπετε ὅτι ὁ Ταγήτης ἔχει ἰδῶν μεγάλην ὑπόληψιν. Ἐὰν εἶνε ἐν Ἑλλάδι κατ' ἐξοχὴν τὸ ἀνθος τῶν λαχανοκήπων καὶ ὁ στολισμὸς τῶν κηλοθῶν, τοῦτο δὲν εἶνε λόγος δι' ἐμὲ νὰ τὸν ἀποστραφῶ.

Τώρα ἐρχόμεθα εἰς ἄλλο κέντρῳ, ὅπερ ἐκπέμπει ἀκτῖνας ζωηρὰς ἐρυθρὰς. Πῶς εἶνε τὸ θαυμασιόν τοῦτο μικρὸν ἄνθος, τὸ τόσον φλογερόν, τὸ αὐτόφωτον, τὸ θαμβῶνον τὴν ὄρασιν; Εἶναι ἡ μικρὰ Δρυμοντία φλόξ (*Phlox Drummondii*). Μὴ τὸ παρατηρεῖτε ἐν ὄρασι, περιμείνατε νὰ ἴδῃτε αὐτὸ λουόμενον ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτῖνων καὶ θὰ θαμβωθῶσιν εἰ ὀφθαλμοί σας ἐκ τῆς ἀπέριου λάμπσεως.

Ἡ φλόξ, σημειώσατε, εἶνε ἄγριον ἄνθος τῶν ἀγρῶν μας, ἐὰν θέλετε μάλιστα ζιζάνιον τῶν σπαρτῶν, ἀλλ' ἡ ἀγρία παραλλαγή ἔχει χροῖμα ἀνοικτὸν λιλά.

Ἐκεῖ πλησίον ἄλλο κέντρῳ ἀνθέων Ἀνδράκλας. Τὸ χυδαῖον τοῦτο ὄνομα προέρχεται ἐκ διαστροφῆς τῆς λέξεως *Portulaca* καὶ πραγ-

ματι τὸ φυτὸν εἶνε πρῶτος ἐξ ἀδελφῶν τοῦ ὀνόμου σαλατικοῦ μὲ κίτρινα ἀνθη. Ἴσως τὸ παχύφυλλον τοῦτο φυτὸν εἶνε ἀλλοῦ γνωστότερον ὑπὸ τὸ τουρκικὸν ὄνομα Μπουζι (πάχος), ἀδιάφορον, ἢ ἐθαμβωτικὴ λάμπσις τῶν ἐρυθρῶν πετάλων του εἶνε μυστήριον, τὸ ὅποσον οὐδεὶς χρωστήρ ζωγράφου δύναται νὰ μεταδώσῃ. Καὶ ἀντέχει τὸ τέκνον τοῦτο τῶν ξηρῶν πεδιάδων εἰς τὴν ἀύχμηρότεραν ἀντηλιαν τοῖχου πυρωομένου ὑπὸ μεσημβρινῶν ἡλίου, ἀντέχει εἰς ἀνομβρίαν παρατεταμένην, ποτιζόμενον μόνον ἀπὸ τὴν ὄρασιαν τῆς πρωίας.

Τώρα ἄς ἀφήσωμεν τὰ ἐρυθρὰ κέντρα καὶ ἄς θαυμάσωμεν τοὺς στύλους τῆς θύρας τῆς εἰσόδου, ἐφ' ὧν ἀναρριχᾶται φυτὸν, οὗ τὰ ἀνθη ὑπὸ μορφήν μεγάλων βοτρώων ἔχουσι ἀνοικτὸν ἄλικον χροῖμα. Τὸ ἐπιβλητικὸν τοῦτο φυτὸν εἶνε ἰσπανικὸς μεγαλανθῆς Φασίολος, ὅστις διακρίνεται τοῦ κοινῶν Φασίολου ἐκ τοῦ ὅτι δὲν κρύπτει τὰ ἀνθη του ὑπὸ τὸ φύλλωμα, ἀλλὰ τοῦναντίον τὰ ἐπιδεικνύει ἐπιδεικτικῶς ἐπὶ μακρῶν μίσχων.

Ἐπειτα ὁ Φασίολος οὗτος εἶνε πολυετής, ἀναγεννᾶται ἕκαστον ἔτος ἀφ' ἑαυτοῦ ἐκ τῆς βολβώδους ρίζης του χωρὶς νὰ σπαρῆ. Ὁμοιάζει ὅμως μὲ τὸν κοινὸν ἐν τῷ λαχανοκήπῳ συναδέλφον του κατὰ τοῦτο ὅτι οἱ ἀφθονώτατοι καρποὶ του εἶνε ἐδώδιμοι, καὶ ἰδοὺ τὸ ὠφέλιμον ἐνούμενον πρὸς τὸ εὐχάριστον: *Utile cum dulci*.

Ἄλλη ἀρετὴ τοῦ ποικιλοχρῶν μεγαλανθῶν Φασίολου εἶνε ὅτι γνωρίζει νὰ ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς ὄνους. Τόσοι ὄνοι παρέρχονται καθ' ἑκάστην μετ' ἄλλων κτηνῶν πρὸ τῆς θύρας ταύτης, ἀλλ' οὐδεὶς κατεδέχθη νὰ θίξῃ τὰ χυδαῖα του τραχέα φύλλα.

Ἰδοὺ καὶ συστάς Δενδρομολόγας (Ἄλτέας) εἰς τὸ βῆθος τοῦ κήπου. Ἄνθος κοινότατον, ὅπερ ἀναπτύσσεται νῦν ἐν ἀγρία καταστάσει ὠραιότατον καὶ ῥαδινόν ἐπὶ τῶν κλιτύων τῆς Ὀθρυς, παραγόν αὐτοφυεῖς βαθυχρῶδες παραλλαγὰς ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ ῥοδοχρῶδους τύπου. Ἡμεῖς ὅμως καλλιεργοῦμεν σπόρον Σκωτίας, παραλλαγὰς νέας διπλᾶς ὄλων τῶν χρωμάτων καὶ ὀχρῶν χαμηλοῦ ἀναστήματος, εἰς ἃς δὲν παρυσιαζέται σὺν τῇ ἡλικίᾳ ὁ γυμνὸς καὶ ψωραλέος καυλὸς ἀνευ φύλλων. Τὸ τετριμμένον ἄνθος τοῦ παλαιοῦ κίτρου, θὰ μοῦ εἶπητε. Ναί, ἀλλὰ ξεύρετε τί θὰ εἶπῃ ἄνθος φυόμενον σχεδὸν ἀνευ ἀρδεύσεων, ἀνευ κόπου, ἀνευ φροντίδων, εἰς τὸ πλευρόν ενός τοίχου, εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἵσοῦ ἀπέχω νὰ ῥίπτω τὸ τρεχούμενον νερόν, ἵνα μὴ μεταδώσω εἰς τὰ θεμέλια του ὑγρασίαν!

Εἶδομεν ἄνθη λευκά, κίτρινα, ἐρυθρὰ, πυρόχροα, ῥοδοχρῶδα· μᾶς μένουσιν νὰ ἴδωμεν τὰ κυανᾶ.

Ἰδοὺ ἡ Ὠραία τῆς ἡμέρας (*belle du jour*), ἣτις ὀνομάζεται ἀκατάλληλως *Con volvolus*, διότι δὲν ἀναρριχᾶται· αἱ μεγάλα κυανᾶ χροῖμα

(ποτηράκια) τῶν καθαρῶς κυανῶν ἀνθέων τῆς μὲ βλεπούσι μὲ ἀφελῆ ἐκπλήξιν καὶ μὲ κᾶτι τι μετέχον τοῦ βεμβασμοῦ καὶ τοῦ ἀπεράντου τοῦ κυανοῦ οὐρανοῦ περίξ αὐτῆς. Ἄν καὶ εἶνε ἐτήσιον φυτὸν, ἡμεῖς καταρωθῶσαμεν τυχαίως νὰ τὸ μεταβάλωμεν εἰς διετές, δηλ. σπαρὲν πέρυσιν ὀψίμως καὶ εἰς θέσιν οὐχὶ εὐήλιον δὲν ἐπρόφθασε ν' ἀνθήσῃ πέρυσιν, διεχειμάσαμε τὸν χειμῶνα εἰς τὴν θέσιν τῆς καὶ μᾶς ἀπεζημίωσε φέτος διὰ παρατεταμένης ἀνθήσεως καὶ ἐκτάκτου δυνάμεως καὶ ὠραιότητος ἀνθέων.

Καὶ τὰ κυανᾶ, λευκὰ καὶ ῥοδοχρῶδα Δελφίνια, τὰ ὅποια δὲν μεταφτεύονται εὐκόλως, ἀλλὰ φυτρῶνον ἀσφαλῶς ἐκ σπόρου ἐκεῖ ὅπου τὰ σπείρη τις, δὲν ἔχασαν τὰς συμπαθείς του.

Τί δὲ νὰ εἶπω περὶ τῆς ποιητικῆς Λιναρίας, ἣς τὰ λεπτὰ ῥοδοχρῶδα ἀνθη ἀμιλλῶνται ὑπὸ ἐποψιν λεπτότητος χρώματος καὶ κομψότητος ἀνθοθεσίας πρὸς πολλὰ ὄρχιοειδῆ; Ἐχω μερικὰς ρίζας, αἱ ὅποια σπαρῆσαι τὸ φθινόπωρον, ἤδη ἀπὸ τοῦ τέλους Ἰαννουαρίου ἀνθῶν καὶ ἐξακολουθοῦσιν ν' ἀνθῶν τόσους μῆνας τώρα μετ' ἀπεριγράπτου χάριτος, καὶ ἐν τούτοις ἀρκεῖται εἰς κοινὰς γαίας ἀγρῶν καὶ ἐλαχίστας περιποιήσεις.

P. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΥΤΑΣΙΑΣ

Υπουργὸς τῆς Παιδείας

Ἐπεβλήθησαν εἰς τὴν Βουλὴν ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας κ. Ἀθ. Εὐταξίου τὰ νομοσχέδια περὶ Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ περὶ Διδασκαλείων. Διὰ τῶν νομοσχεδίων τούτων ἐπέρχεται ριζικὴ μεταρρυθμίσις καὶ ὡς πρὸς τὰ προγράμματα καὶ ὡς πρὸς τὴν καθόλου ὑπηρεσίαν τῶν δημοτικῶν σχολείων. Τὸν λόγον τῆς μεταρρυθμίσεως ἐξηγεῖ μακρὰ αἰτιολογικὴ ἐκθεσις πρὸς τὴν Βουλὴν, ἐξ ἣς ἀποσπῶμεν

την άρχήν. Οί ήμέτεροι αναγνώσται θά παρατηρήσωσι βεβαίως ότι οί αὐτοί ακριβώς λόγοι, οίτινες έφεροντο έν τῷ προγράμματι ήμῶν ως παροτρύνοντες εἰς τήν ίδρουσιν τοῦ περιοδικοῦ, αἱ αὐταί βάσεις έφ' ὧν στηρίζεται ή μέχρι τοῦδε πορεία αὐτοῦ, χρησιμεύουσι καί ως ἀφετηρία τῶν μεταρρυθμίσεων, ἄς έκρινεν ἀπαραίτητους ή Πολιτεία έν τῷ πυρῆνι τῆς εθνικῆς ἀγωγῆς, ήτοι έν τῇ Δημοτικῇ Ἐκπαιδύσει. Δέν δυνάμεθα λοιπόν ή νά επικροτήσωμεν κατ' ἀρχήν τό έργον, θεωροῦντες ως ὅλως δευτερευούσης σημασίας ένδεχομένης έλλείψεις αὐτοῦ εἰς τά καθ' έκαστα. Ἐπιφύλασσομεν δ' ευρύτεραν κρίσιν μετά τήν ὑπό τῆς Βουλῆς κύρωσιν, ὅτε τό νομοσχέδιον θέλει λάβη τήν βρασιτικήν αὐτοῦ μορφήν καί τήν ισχύν νόμου τοῦ Κράτους.

Σ. τ. Δ.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ

Ἡ ἀνάγκη τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ έν ισχύϊ εκπαιδευτικοῦ ήμῶν συστήματος έχει καταστή ἀπό πολλοῦ τά μάλιστα έπαισθητή έν Ἑλλάδι, ἀπέβη ὅμως αὐτό τοῦτο έπιτακτική μετά τās τελευταίας ἰδίαις εθνικῆς ήμῶν συμφορᾶς. Ἐκτοτε οὐδεὶς ὑπάρχει μεταξύ τῶν Ἑλλήνων ὁ ἀρνούμενος ὅτι μία καί δὴ τῶν πρωτίστων γενεσιουργῶν αἰτιῶν τῆς παρούσης ήμῶν κακοδομονίας εἶνε τό έλλιπίες καί πλημμυεῆς έν πολλοῖς τοῦ εκπαιδευτικοῦ ήμῶν συστήματος· οὐδεὶς ὑπάρχει ὁ μή ἀνομολογῶν ὅτι, ἂν θέλωμεν ν' ἀνακύψη τό ήμέτερον Ἔθνος εκ τῆς νῦν καταπτώσεως καί νά ἐπιδῆ ποτέ κρείττονας ήμέρας, ὀφείλομεν ν' ἀρξώμεθα τοῦ έργου τῆς ἀνορθώσεως του ἀπό τῆς μεταρρυθμίσεως τῶν τῆς παιδείας.

Οὕτω πως μόνον εἶνε δυνατόν έν τῷ μέσῳ τῆς νῦν νοσηρᾶς εθνικῆς ήμῶν καταστάσεως νά επικρατήσωσι νέαι ἰδέαι ὑγιεῖς, πάντως ὑγιέστεραι τῶν μέχρι τοῦδε, ἰδίαι παρὰ τοῖς νεωτέραις, οἷτινες ὄντες μάλλον δεκτικοὶ αὐτῶν ή οἱ πρεσβύτεροι ἀποτελοῦσι τās χρηστέας τῆς πατρίδος ἐλπίδας. Τήν ἀλήθειαν τούτων ἐξαίρει ή έπιστήμη. Ἡδὴ ὁ Πλάτων κατέδειξεν αὐτήν, ἀπορηνάμενος ὅτι ή ἀναμόρφωσις τῆς πολιτείας εἶνε ἐφικτή διὰ μόνης τῆς ἀναμορφώσεως τῆς ἀγωγῆς καί παιδείας. «Εὐ μὲν τραφέντων καί » τρεφομένων τῶν νέων πάντα ήμῖν κατ' ὄρθον » πλεῖ· μή δέ, μήτ' ἄξιον εἰπεῖν οὐθ' ήμεις λέ- » γομεν». Τούτου ένεκεν ἱκανόν μέρος τοῦ περὶ πολιτείας συγγράμματός του ἀφιέρωσεν εἰς τό ζήτημα τῆς ἀγωγῆς καί παιδείας τῶν νέων, «οἷς ἀπαλοῖς οὖσιν ένδύεται τύπος, ὃν ἂν τις » βούληται ένσημῆνασθαι εκάστῳ». Τούτ' αὐτό δ' ἀνωμολόγησεν εκ τῶν νεωτέρων φιλοσόφων καί ὁ Κάντιος, ἀπορηνάμενος, εἰ καί καθ' ὑπερβολήν πως, ὅτι «ὁ ἄνθρωπος δύναται νά γείνη » ἄνθρωπος διὰ μόνης τῆς ἀγωγῆς, οὐδ' εἶνε » οὕτως ἄλλο τι ή ὅ, τι ἀπεργάζεται εκ αὐτοῦ ή » ἀγωγή».

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἀλήθεια έχει διατρανωθῆ αἰ έν τῇ πείρᾳ, ως ή ἱστορία μαρτυρεῖ. Ὅπου-

δήποτε καί ἂν ἐδέησε μετά μεγάλα εθνικά ἀτυχήματα νά ἐπιχειρηθῆ κοινωνική ἀναμόρφωσις, οἱ ταύτην ἀναλαβόντες ἐπέστησαν τήν προσοχήν των κατ' ἐξοχήν εἰς τήν ἀγωγήν καί παιδείαν, δι' ὧν σκοπίμως μεταρρυθμιζομένων ἐζητήσαν νά κωρθώσωσι καί κωρθώσαν τήν επικράτησιν τῶν ἀναμορφωτικῶν ἰδεῶν. Οὕτως εἰ έν Πρωσσίᾳ μετά τήν έν Ἰένη ήτταν ἀφωσιώθησαν εἰς τήν μεταρρυθμισιν τῶν τῆς ἀγωγῆς καί παιδείας, δι' ἧς κατέθεσαν τόν θεμέλιον λίθον τοῦ μετά ταῦτα εθνικοῦ των μεγαλείου κατὰ τās ὑποδείξεις τοῦ ἐπιφανοῦς φιλοσόφου Φίχτε, ὅστις διὰ τῶν ὄνμαστῶν λόγων του πρὸς τό Γερμανικόν Ἔθνος διεκήρυξεν ὅτι «ή » τύχη παντός λαοῦ, ή ἀκμή καί ή παρακμή » του ἐξήρτηται εκ μόνης τῆς ἀγωγῆς, ἧς ή » νεολαία ἀπολαύει», πρὸς δέ ὅτι «ὁ λαός ὁ κω- » κτημένος μέχρι τῶν κατωτάτων αὐτοῦ βαθμί- » ὶων τήν βαθυτάτην καί πολυμερестаτήν πεί- » δευσιν εἶνε ὁ κραταιότατος καί εὐδαιμονέστα- » τος, ἀνίκητος διὰ τοὺς γείτονας, φθονούμενος » ὑπό τῶν συγχρόνων του, ή πρότυπον ἀπομι- » μήσεως δι' αὐτούς».

Τό παράδειγμα τῆς Πρωσσίας ἐμιμήθησαν καί ἄλλαι χώραι, μάλιστα δέ ή Γαλλία μετά τό έν Σεδᾶν πάθημα. Καί αὐτή εκτοτε έστρεψεν ἀπερίσπαστον τήν προσοχήν της εἰς τήν μεταρρυθμισιν τῶν τῆς ἀγωγῆς καί παιδείας, δι' ἧς κυρίως καί κατ' ἐξοχήν κωρθώσε ν' ἀναλάβη εκ τῆς καταστροφῆς τοῦ 1870-71 καί ν' ἀνακτήσῃ τήν προσήκουσαν έαυτῇ θέσιν έν τῇ χορείᾳ τῶν καθηγουμένων έν τῇ πρόδῳ καί τῷ πολιτισμῷ χωρῶν. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δέ ταύτη εἰς τῶν μεγάλων μεταρρυθμιστῶν τοῦ εκπαιδευτικοῦ τῆς συστήματος, ὁ Ἰούλιος Σίμων, διεκήρυξεν ὅτι, «ὁ λαός ὁ έχων τὰ ἄριστα τῶν σχε- » λείων εἶνε ὁ πρῶτος λαός· ἂν δέν εἶνε σήμεραν, » θά εἶνε αὔριον».

Ἰδοῦ ή ὁδός, ήν ὑπό τε τῆς έπιστήμης καί τῆς πείρας ὑποδεικνυομένην ὀφείλει ν' ἀκολουθήσῃ νῦν καί ή Ἑλλάς, ἂν θέλῃ νά ἐξέλθῃ εκ τῆς παρούσης δεινῆς θέσεώς της. Ἡ μεταρρυθμισις τοῦ εκπαιδευτικοῦ τῆς συστήματος πρέπει νά εἶνε ή βᾶσις καί ή κρηπίς πάσης ἄλλης μεταρρυθμίσεώς της. Οὕτω πως ὑπάρχει ἐλπίς νά τύχωμεν καί ήμεις ἀληθοῦς παιδείας, δι' ἧς καί μόνης θά κωρθοῦτο ν' ἀνυψωθῆ τό νῦν καταπεπτωκός φρόνημα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ν' ἀποκτήσῃ δέ ή Ἑλλάς χρηστοὺς πολίτας καί ν' ἀναδείξῃ τόν κατά γῆν καί θάλασσαν στρατόν της ἱκανόν, έν' ἀποτρέψῃ ποτέ εκ τοῦ μετώπου της τό στίγμα τοῦ 1897. Ἡ ἀληθῆς παιδεία θά ήτο τό φυτώριον καί τῶν χρηστῶν καί εὐόρκων ὑπαλλήλων παντός κλάδου τῆς δημοσίας ήμῶν ὑπηρεσίας, δι' ὧν κυρίως καί κατ' ἐξοχήν θά έπετυγχάνετο ή μεταρρυθμισις καί

ἀνορθωσις τῶν πάντων έν ήμῖν. Δι' αὐτῆς κατὰ πρωτίστον λόγον θ' ἀνεπτύσσετο καί θά προήγετο ή γεωργία, ή βιομηχανία, τό εμπόριον, ή ναυτιλία καί πᾶς καθόλου κλάδος τῆς εθνικῆς ήμῶν οἰκονομίας. Δι' αὐτῆς έν κεφαλαίῳ θά κατεθέτομεν καί ήμεις τόν θεμέλιον λίθον τοῦ μέλλοντος εθνικοῦ ήμῶν μεγαλείου.

Ἐπηνίχθημεν ἤδη ὅτι τό έν ισχύϊ εκπαιδευτικόν ήμῶν σύστημα εἶνε έλλιπίες καί πλημμυεῆς έν πολλοῖς. Περιορίζεται αὐτό εἰς τήν μετάδοσιν ζηρῶν τινων γνώσεων καί τούτων ἀτελῶν, οὕτως ὥστε νά ὑποθάληται ὑπ' αὐτό ή έπιπολαιότης καί ήμιμάθεια. Μάτην θ' ἀνεζήτει τις ὑπ' αὐτό καί έν τῇ κατωτάτῃ βαθμίῳ, τῇ δημοτικῇ εκπαιδύσει, τήν ἀπαραιτήτως ἀναγκαίαν ἀγωγήν, ἧτις θρησκευτική, ήθική καί εθνική οὖσα θά συναπέτυσεν ἁρμονικῶς τās ψυχικᾶς καί σωματικᾶς δυνάμεις τῶν μαθητευόντων έν αὐτῇ. Μάτην θ' ἀνεζήτει ὑπ' αὐτό τήν γενικήν εκείνην μόρφωσιν, ἧτις οὖσα τό κυριώτατον στοιχείον τῆς τε δημοτικῆς καί μέσης εκπαιδύσεως, πρέπει νά μεταδίδεται συνωδᾶ πρὸς τās σημερινᾶς εκπαιδευτικᾶς ἀνάγκας. Μάτην θ' ἀνεζήτει καί πᾶσαν προπαρασκευήν εἰς πρακτικώτερὰ στάδια καί ἐπαγγέλματα τοῦ βίου.

Ἡ τελευταία αὐτῆς έλλειψις κατέστη ἤδη τά μάλιστα έπαισθητή καί έν τῇ ἐλευθερᾷ Ἑλλάδι, ένθα ὑπό τό κρατοῦν μονομερές εκπαιδευτικόν ήμῶν σύστημα έχομεν νά ἐπιδειξώμεν ὑπέρμετρον παραγωγήν (Ueberproduction) έπιστημόνων, ως ἐπὶ τό πολύ ήμιμαθῶν, πρὸς δέ ὑποψηφίων, συνωσιζομένων περὶ τήν κατάληψιν τῶν δημοσίων θέσεων, χωρὶς κᾶν πρὸς τοῦτο νά ὦσιν αὐτοὶ ἐπαρκῶς παρεσκευασμένοι· έχομεν ἤδη πρὸ ήμῶν ἀφόρητον ὄντως κατάστασιν, καθ' ἣν ἀπειράριθμοί νέοι, κατατρίψαντες τὰ ἀκμαϊότατα τοῦ βίου των ἔτη εἰς τήν νῦν ἐγκύκλιον καί έπιστημονικήν παιδευσιν, μένουσιν ἄχρηστοι εἰς πᾶν πρακτικώτερον στάδιον, ἀποβλίνοντες οὕτως ἄχθος εἰς τās οἰκογενεῖας των, εἰς τήν κοινωνίαν καί τήν πολιτείαν.

Ἄλλὰ τό πρᾶγμα ἀπείχεται αὐτό τοῦτο ἀπελπιστικόν έν τῇ ἀλυτρώτῳ Ἑλλάδι, ἐπὶ τῆς Ἰλλυρικῆς χερσονήσου καί έν τῇ Ἀνατολῇ καθόλου, ένθα εἰ ὁμογενεῖς νέοι, παιδευόμενοι ὑπό τό αὐτό έλλιπίες σύστημα, ἀπείχονται εἰς τῶν εμπόριον, εἰς τήν βιομηχανίαν καί εἰς πᾶν ἄλλο πρακτικόν στάδιον. Οὕτως ὅμως εἰ Ἑλληνες, εἰ έχοντες πάλαι ποτέ ἐκεῖ, ως εκ τῆς ἰδιοφυῖας των, τήν ήγεσίαν έν τῇ οἰκονομικῇ κινήσει, χάνουσιν ὅσημέραι ἔδαφος, καταβαλλόμενοι έν τῷ οἰκονομικῷ ἀνταγωνισμῷ πρὸς ἄλλους λαούς, οἷτινες φροντίσαντες έν καιρῷ νά δώσωσι πρακτικώτεραν τροπήν εἰς τήν εκπαιδευσιν των, κωρθώσαν τοισυτοτρόπως νά ὑπερακοντίσωσι τήν ἰδιοφυῖαν τῶν ήμετέρων.

Πλὴν τό έν ισχύϊ εκπαιδευτικόν ήμῶν σύστημα εἶνε καί ἄλλως πλημμυεῆς, ως τοῦτο δύναται τις νά κατιδῆ καί έν ἄλλοις πολλοῖς μαθήμασι, μάλιστα ὁ έν τῇ διδασκαλίᾳ αὐτῆς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Εἶνε αὐτῆ τό πρωτίστον τῶν μαθημάτων καί έν τοῖς λοιποῖς κλάδοις τῆς ἐγκυκλίου παιδείας ήμῶν, μάλιστα ὁ έν τῷ τῆς μέσης εκπαιδύσεως, ἧτις μόνη διαρκεῖ ἐπὶ ἐπταετίαν ὄλην. Καί ὅμως πόσοι ἀποφοιτῶντες εκ τῶν Γυμνασίων καί εκ αὐτοῦ τοῦ Πανεπιστημίου δύνανται οὐχί νά γράψωσιν ὀρθῶς τήν ἀρχαίαν ἑλληνικήν γλώσσαν, ἄλλὰ νά ἐρμηνεύωσι κᾶν ἀπαιστώως καί αὐτούς τοὺς πεζοὺς συγγραφῆς της, πολλῶ δέ μᾶλλον τοὺς ποιητάς; Πόσων ὁ' εκ αὐτῶν ὑπεκκαίεται ὁ ζήλος καί ἐξεγείρεται ὁ ένθουσιασμός ὑπὲρ τῆς θείας καί θειαζούσης τῶν πάλαι ήμῶν προγόνων γλώσσης, οὕτως ὥστε ἐγκαταλείποντες τὰ μαθητικά καί φοιτητικά αὐτῶν ἐδώλια νά ὑπολαμβάνωσιν ἀπαραίτητον τοῦ μετά ταῦτα βίου ἐφόδιον καί ἀληθῆς έντροφήμα τήν ἀνάγνωσιν τοῦ Ὁμήρου, τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Σοφοκλέους, τοῦ Εὐριπίδου καί τῶν λοιπῶν ἀπαρχμύλλων συγγραφέων της, ως τοῦτο συμβαίνει παρὰ πολλοῖς ἄλλοφύλοις, διδασκόμενοι τήν ἑλληνικήν ως ξένην νεκρᾶν γλώσσαν; Πόσοι εκ αὐτῶν ἀποφοιτῶντες εκ τῶν σχολείων ήμῶν δέν συναποκομιζοῦσι τόν κόρον καί τήν ἀπόδαν κατὰ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καί τῶν αἰωνίων αὐτῆς μνημείων;

Ἐκ τῆς βραχείας ταύτης κρίσεως περὶ τοῦ κρατοῦντος έν ήμῖν εκπαιδευτικοῦ συστήματος πρόδηλος καθίσταται ή επενεχέα εἰς αὐτό μεταρρυθμισις. Πρέπει καί ή ἄλλη ήμῶν εκπαιδευσις, μάλιστα δέ ή δημοτικῆ νά εἶνε πρὸ παντός ἀγωγή, ἧτις, διασφύζουσα τόν θρησκευτικόν, ήθικόν καί εθνικόν χαρακτήρα, θά συναπέτυσεν ἁρμονικῶς τās τε πνευματικᾶς καί τās σωματικᾶς τῆς μαθητιώσης νεολαίας δυνάμεις. Πρέπει αὐτῆ νά μεταδίδῃ τελειότερον καί πληρέστερον ή νῦν τήν γενικήν λεγομένην μόρφωσιν, τήν ἀναγκαίαν εἰς τήν λαϊκήν, εἰς τήν μέσην ή ἀστικήν καί εἰς τήν ἀνωτέραν, ἂν οὐχί κατὰ τό γένος, πάντως ὅμως κατὰ τήν παιδευσιν, τάξιν, τήν προωρισμένην διὰ τήν ἀνωτέραν εκπαιδευσιν, τήν έπιστημονικήν ή τεχνικήν ή ἄλλως εἰδικήν. Πρέπει καί ή ἀνωτέρα αὐτῆ εκπαιδευσις ν' ἀνταποκρίνηται πρὸς τās σημερινᾶς έπιστημονικᾶς προόδους καί ἀνάγκας τῆς κοινωνίας. Πρέπει ή ὄλη εκπαιδευσις νά καταρτίξῃ χρηστοὺς πολίτας, νά παρασκευάζῃ δέ τούτους προσηκότως καί διὰ πᾶν πρακτικόν στάδιον ἤδη ἀπό τῆς κατωτάτης αὐτῆς βαθμίδος, τῆς δημοτικῆς εκπαιδύσεως, νά καταρτίξῃ ὁ' αὐτούς τελειότερον εἰς τοῦτο έν τῇ μέσῃ καί τῇ ἀνωτέρᾳ εκπαιδύσει.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΣΚΟΠΟΣ

ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ

[Εκ τῶν τοῦ Δὲ Ἀμίτση].

Ἐν ἔτει 1859, διαρκούντος τοῦ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Λομβαρδίας πολέμου, καὶ ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν μάχην τοῦ Σολφερίνου καὶ Ἁγίου Μαρτίνου, καθ' ἣν ἐνίκησαν τοὺς Αὐστριακοὺς Γάλλοι καὶ Ἴταλοί, ὠραίαν τινα πρωίαν τοῦ Ἰουνίου μικρὸν ἀπόσπασμα ἰταλικῶν ἰππικῶν ἐβάδιζε βραδέως πρὸς τὸν ἔχθρον, διὰ μονήρους ἀτραπῶν κατοπτέον τὰ περιχώρα. Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ οὐλαμοῦ τούτου ἦσαν εἰς ἀξιωματικούς καὶ εἰς δεκανεὺς· παρετήρουν δὲ οὗτοι σιωπηλοὶ τὴν πρὸ αὐτῶν ἔκτασιν, προσδοκῶντες ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὴν ἐμφάνισιν τῶν λευκῶν στολῶν τῆς ἐχθρῆς προφυλακῆς. Οὕτως ἐφθασαν εἰς ἀγροτικὸν οἰκίσκον, περιστοιχίζομενον ὑπὸ μελιῶν. Ἐμπροσθεν τῆς θύρας ἐκάθητο δωδεκαετής παῖς, ὅστις διὰ μαχαίριου ἐκαθάρτιζε κλάδον μελιῶν ἵνα φιλοτεχνήσῃ δι' αὐτοῦ βράβδον. Ἐπὶ ἐνὸς παραθύρου τῆς οἰκίας ἐκυμάτιζε μεγάλη τρίχρους σημαία, τὸ δὲ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ ἦτο ἔρημον κατοίκων. Οἱ χωρικοί, ἀφοῦ ὕψωσαν τὴν ἐθνικὴν σημαίαν, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν φοβούμενοι τοὺς Αὐστριακοὺς. Ὁ παῖς εὐθύς ὡς εἶδε τοὺς ἰππεῖς ἔρριψε κάτω τὴν βράβδον καὶ ἀφῆρσε τὸ κασκέττον του. Εἶχε ξανθὰς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς καὶ τὸ πρόσωπον τολμηρὸν, φωτισμένον διὰ δύο μεγάλων γαλανῶν ὀφθαλμῶν. Ἐφόρει ἀπλοῦν ὑποκάμισον καὶ τὸ στήθος του ἔμενε γυμνόν.

— Τί κάμνεις ἐσὺ ἐδῶ ; τὸν ἠρώτησεν ὁ ἀξιωματικὸς σταματήσας τὸν ἵππον του. Διατί δὲν ἐφυγες μαζί με τὴν οἰκογένειάν σου ;

— Δὲν ἔχω οἰκογένεια, ἀπεκρίθη ὁ νεανίσκος, εἶμαι παιδί τοῦ δρόμου. Δουλεύω ἐκείνους ποῦ μοῦ δίδουν τὸ φωμί μου. Ἐμεῖνα ἐδῶ νὰ ἰδῶ τὸν πόλεμον.

— Εἶδες τοὺς Αὐστριακοὺς νὰ περάσουν ;

— Ὁχι, τρεῖς ἡμέρας ἔχουν νὰ φανῶν.

Ὁ ἀξιωματικὸς ἐσυλλογίσθη ὀλίγον, ἔπειτα ἐπήδησε κάτω ἀπὸ τὸν ἵππον. Ἀρῆσας τοὺς στρατιώτας τοῦ ἐστραμμένους πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἔχθρου, εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἰκίσκον καὶ ἀνέβη ἐπὶ τῆς στέγης. Ἄλλ' ἢ στέγη ἦτο χαμηλὴ καὶ μόνον μικροτάτη ἔκτασις ἐφαίνετο ἐκείθεν.

— Ἐπρεπε ν' ἀναβῆ κανεὶς στὰ δένδρα, εἶπεν ὁ ἀξιωματικὸς κατελθὼν.

Ἀκριβῶς πρὸ τῆς εἰσόδου ὑψοῦται μελιὸς ὑψηλότατος, τοῦ ὁποῦ ἡ ἐλασσὴ κορυφὴ εἰσεῖτο ὑπὸ τὸν γαλανὸν οὐρανόν. Ὁ ἀξιωματικὸς ἐσταθῆ σκεπτικὸς, παρατηρῶν ἀφ' ἐνὸς τὸ δένδρον καὶ ἀφ' ἑτέρου τοὺς στρατιώτας, καὶ αἰφνιδίως :

— Ἐχεις καλὰ μάτια, παιδί μου ; ἠρώτησε τὸν παῖδα.

— Ἐγὼ ; βλέπω πουλί ἀπὸ χίλια βήματα.

— Ἦμπορεῖς ν' ἀναβῆς στὴν κορυφὴν αὐτοῦ τοῦ δένδρου ;

— Στὸ λεπτό !

— Καὶ θὰ ἤμπορέσης νὰ μοῦ εἰπῆς τί θὰ ἰδῆς ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω ; ἂν φαίνονται πρὸς τὸ μέρος αὐτὸ αὐστριακοὶ στρατιῶται, σύννεφα σκόνης, ἄλογα ἢ ὄπλα ποῦ φεγγεβόλουν στὸν ἥλιο ;

— Βίβικι ἤμπορῶ !

— Τί θέλεις νὰ σοῦ δώσω πληρωμὴν ;

— Τί θέλω ; ἀπεκρίθη τὸ παιδίον γελῶν, τίποτε ! . . . Ἄν ἦτο γιὰ τοὺς Αὐστριακοὺς, ὄχι ὅ,τι καὶ ἂν μοῦ εἶδαν . . . ἀλλὰ γιὰ τοὺς στρατιώτας μας ! . . . Εἶμαι Λομβαρδός . . .

— Καλὰ, ἀνέβη λοιπόν.

— Μία στιγμὴ, νὰ βγάλω τὰ παπούτσια μου. Ἀφῆρσε τὰ ὑποδήματά του, ἔσφιξε τὴν ζώνην του, ἔρριψεν εἰς τὰ χόρτα τὸ κασκέττον του καὶ ἐνηγκλίσθη τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου.

— Πρόσγε ! ἐφώναζεν ὁ ἀξιωματικὸς ὡς νὰ κατελήφθη ὑπὸ αἰφνιδίου τρόκου.

Ὁ παῖς ἐστράφη καὶ παρετήρησε τὸν ἀξιωματικὸν διὰ τῶν γαλανῶν ὀφθαλμῶν ἀπευθύνων ἄφωνον ἐρώτησιν.

— Τίποτε, εἶπεν ὁ ἀξιωματικὸς, ἀνέβη . . .

Τὸ παιδίον ἀνερριχίσθη ὡς γάτος.

Μετὰ τινὰς στιγμὰς ἐφθασεν ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ μεγάλου δένδρου. Οἱ πόδες του ἐχάνοντο μέσα εἰς φύλλα, ἀλλὰ μέχρι τοῦ στήθους ἦτο ἀποκεκαλυμμένος. Ὁ ἥλιος ἐπιπτεν ἐπὶ τῆς ξανθῆς κεφαλῆς του, ἥτις ἐφάνετο χρυσαυγῆς. Ὁ ἀξιωματικὸς μόλις τὸν εἶλεπε· τὸσον ἐφαίνετο μικρὸς ἐκεῖ ἐπάνω.

— Κοίταξε κατ' εὐθείαν ἐμπρὸς σου μακρυὰ ! ἐφώναξε.

Τὸ παιδίον, διὰ νὰ ἰδῆ καλῆτερα, ἄφησε τὸν κλάδον τὸν ὁποῖον ἐκράτει καὶ ἔφερε τὴν δεξιὰν χεῖρα ἐμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν.

— Τί βλέπεις ; ἠρώτησεν ὁ ἀξιωματικὸς.

Τὸ παιδίον ἐκυψε πρὸς αὐτὸν καὶ θέσαν τὴν χεῖρα εἰς σχῆμα χωνίου πρὸ τοῦ στόματος ἀπεκρίθη :

— Δύο ἰππεῖς εἰς τὸν δρόμον.

— Πόσον μακρυὰ ἀπ' ἐδῶ ;

— Χίλια ὡς χίλια διακόσια βήματα.

— Προχωροῦν ;

— Ὁχι, ἐσταμάτησαν.

— Τί ἄλλο βλέπεις ; ἠρώτησεν ὁ ἀξιωματικὸς μετὰ στιγμικίαν σιωπὴν. Κοίταξε δεξιὰ !

Ὁ παῖς παρετήρησε πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ εἶπε :

— Κοντὰ στὸ νεκροταφεῖον, ἀνάμεσα στὰ δένδρα καὶ φεγγεβόλα, ἂν νὰ εἶνε λόγους.

— Ἀνθρώπους βλέπεις ;

— Ὁχι, εἶνε κρυμμένοι μέσα στὸ σιτάρι.

τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὄξυς συριγμὸς σφαιρας διέσχισε τὸν ἀέρα καὶ ἐχάθη πέραν τοῦ οἰκίσκου.

— Κατέβη, παιδί μου ! ἐφώναζεν ὁ ἀξιωματικὸς· σὲ εἶδαν, δὲν θέλω τίποτε ἄλλο νὰ μάθω, κατέβη . . .

— Δὲν φοβοῦμαι, ἀπήντησεν ὁ παῖς.

— Κατέβη . . . σοῦ λέγω.

— Μιὰ στιγμὴ . . . Ἐκεῖ κάτω δεξιὰ, βλέπω . . .

Τὸ παιδίον διεκόπη ὑπὸ δευτέρου συριγμοῦ σφαιρας, ἥτις διήλθε χαμηλότερα τῆς πρώτης, πλησίον τῆς κεφαλῆς του.

— Αὐτοὶ οἱ διαβολοαυστριακοὶ ! ἐφώναζε, τὰ ἔχουν μαζί μου.

— Κατέβη εὐθύς ! διέταξεν ὁ ἀξιωματικὸς διὰ φωνῆς ἐπιτακτικῆς καὶ ὀργίλης.

— Κατεβάνω. ἀπήντησε τὸ παιδίον, ἀλλὰ τὸ δένδρον μὲ κρύβει· ἡσυχάστε ! θέλετε νὰ σὰς πῶ τί εἶνε ἀριστερά ;

— Ὁχι, ἐπέμεινεν ὁ ἀξιωματικὸς, ὄχι, κατέβη !

— Ἀριστερά, ἐφώναζε τὸ παιδίον, κύπτων πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, θαρρῶ πῶς διακρίνω κοντὰ στὴν ἐκκλησία . . .

Τρίτη σφαῖρα ἐσύριξεν ἐκεῖ ἐπάνω καὶ συγχρόνως τὸ παιδίον ἐκυλίσθη ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ δένδρου διὰ μέσου τῶν κλάδων καὶ τοῦ κορμοῦ καὶ ἔπεσε κατακέφαλα μὲ ἀνοικτούς τοὺς βραχίονας . . .

— Κατάρη ! ἐκραύγασε προστρέχων ὁ ἀξιωματικὸς.

Τὸ παιδίον ἐστρώθη ὑπτίον κατὰ γῆς μὲ τοὺς βραχίονας ἀπλωμένους εἰς σχῆμα σταυροῦ. Ἀπὸ τοῦ στήθους του ἔρρε γραμμὴ αἵματος. Ὁ δεκανεὺς καὶ δύο στρατιῶται ἐπήδησαν ἀπὸ τοὺς ἵππους των, ἐνῶ ὁ ἀξιωματικὸς ἐκυπτε πρὸς τὸ παιδίον καὶ ἀνέσυρε τὸ ὑποκάμισόν του. Ἡ σφαῖρα εἶχεν εἰσελθῆ εἰς τὸν ἀριστερὸν πνεύμονα.

— Νεκρός ! ἐφώναζεν ὁ ἀξιωματικὸς.

— Ὁχι, ζῆ ! ὑπέλαβεν ὁ δεκανεὺς.

— Ἄ, τὸ καυμένο τὸ παιδί, τὸ γενναῖο παιδί ! εἶπεν ὁ ἀξιωματικὸς, θάρρος ! θάρρος !

Ἄλλ' ἐνῶ ἔλεγε : θάρρος ! καὶ ἐστήριξε τὸ μαντήλιόν του ἐπὶ τῆς πληγῆς τοῦ παιδίου, ἐκεῖνο ἤνοιξεν ὑπερμέτρως τοὺς ὀφθαλμούς, προσήλωσεν αὐτοὺς εἰς τὸ κενόν καὶ ἡ κεφαλὴ του ἔπεσεν ἀδρανῆς.

Ἦτο νεκρὸν.

Ὁ ἀξιωματικὸς ὠχρίασε καὶ παρετήρησεν ἐπὶ στιγμὴν τὸ παιδίον ἐξηπλωμένον εἰς τὰ χόρτα.

Κατόπιν ἠγέρθη καὶ προσήλωσε πάλιν ἐπ' αὐτοῦ τὸ βλέμμα, ἐνῶ ἐκ τῶν ἀνδρῶν του τινὲς παρίσταντο ἀκίνητοι. Οἱ λοιποὶ στρατιῶται ἦσαν ἐστραμμένον πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἔχθρου.

— Κακόμοιρο παιδί, ἐπανέλαβε θλιβερῶς ὁ ἀξιωματικὸς, κακόμοιρο καὶ γενναῖο παιδί !

Ἐπειτα πλησιάσας εἰς τὴν οἰκίαν, ἀπέσπασεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου τὴν τρίχρουν σημαίαν,

καὶ τὴν ἤπλωσεν ὡς νεκρικὴν σινδόνα ἐπὶ τοῦ μικροῦ νεκροῦ ἀφήσας τὴν κεφαλὴν ἀσκεπῆ. Ὁ δεκανεὺς συνέλεξε καὶ ἀπέθεσε πλησίον αὐτοῦ τὰ ὑποδήματά του, τὸ κασκέττον του, τὴν ἀτελείωτον βράβδον, τὸ μαχαίριον . . .

Ὁ ἀξιωματικὸς ἔμεινεν ἐπ' ὀλίγον σιωπηλός, ἔπειτα στραφείς πρὸς τὸν δεκανεὺν :

— Θὰ στείλωμεν τοὺς νοσοκόμους νὰ τὸ παραλάβουν, ἀπέθανεν ὡς στρατιῶτης, οἱ στρατιῶται θὰ τὸ κηδεύσουν.

Εἰπὼν ταῦτα ἀπέστειλε διὰ τῆς χειρὸς ἀσπασμὸν πρὸς τὸν νεκρὸν καὶ διέταξεν :

— Ἐμπρός !

Οἱ στρατιῶται ἔπλευσαν καὶ ὁ οὐλαμὸς ἠκολούθησε τὸν δρόμον του.

Ὡρας τινὰς βραδύτερον θ' ἀπέδιδοντο εἰς τὸν μικρὸν νεκρὸν αἱ στρατιωτικαὶ τιμαί.

Περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, δλόκληρος ἡ γραμμὴ τῶν ἰταλικῶν προφυλακῶν ἐπροχώρει πρὸς τὸν ἔχθρον.

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦν διέτρεχε τὴν αὐτὴν πρωίαν ὁ οὐλαμὸς τῶν ἰππέων, ἐβάδιζε νῦν ἐπὶ δύο στοιχῶν ἐν τάγμα βερσαλλιέρων, τὸ ὁποῖον ὀλίγας ἡμέρας πρότερον εἶχε χύση ἀνδρείως τὸ αἷμά του εἰς τὴν μάχην τοῦ Ἁγίου Μαρτίνου.

Ἡ εἶδησις τοῦ θανάτου τοῦ παιδίου εἶχε γείνη γνωστὴ καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν. Ὅταν οἱ πρῶτοι ἀξιωματικοὶ τοῦ τάγματος εἶδον τὸ μικρὸν πτώμα ἐξηπλωμένον πλησίον τοῦ δένδρου καὶ σκεπασμένον μὲ τὴν ἐθνικὴν σημαίαν, ἐχαμήλωσαν τὰ γυμνά ξίφη των πρὸς χαιρετισμόν, καὶ εἰς ἐξ αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὄχθης παρακειμένου βυακίου ἔρριψεν ἄνθη καὶ ἔρριψεν αὐτὰ ἐπὶ τοῦ νεκροῦ. Κατόπιν ὅλοι οἱ βερσαλλιέροι, καθ' ὅσον διήρχοντο, ἐμιμήθησαν τοὺς ἀρχηγούς των καὶ ἔρριψαν ἄνθη ἐπὶ τοῦ πτώματος. Μετ' ὀλίγον ἐσκεπάσθη δλόκληρον ἀπὸ ἄνθη . . .

Εἰς ἀξιωματικὸς ἀπέσπασεν ἀπὸ τοῦ στήθους του καὶ ἀπέθεσεν ἐπὶ τοῦ παιδίου τὸ παράσημον τῆς Στρατιωτικῆς ἀξίας, ἄλλος ἐφίλησε τὸ ψυχρὸν μέτωπον, καὶ τὰ ἄνθη ἐξηκολούθησαν νὰ πίπτουν ὡς βροχὴ εἰς τοὺς γυμνοὺς πόδας, εἰς τὸ αἵματωμένον στήθος, εἰς τὴν ξανθὴν κεφαλὴν τοῦ παιδίου, τὸ ὁποῖον ἐκοιμάτο, τυλιγμένον εἰς τὴν σημαίαν του. Τὸ πρόσωπόν του ἐφαίνετο μειδιῶν, ὡς νὰ ἠσθάνετο ὅ,τι συνέβαινε γύρω του καὶ νὰ ἔχαιρε καὶ νὰ υπερηφανεύετο, ὅτι εἶχε δώσει τὴν ζώνην του διὰ τὴν ἀγαπητὴν του Λομβαρδίαν. Γ*

Κατὰ τὸν Χέλψ, τὸ ἠρωϊκὸν παράδειγμα τῶν παρελθόντων χρόνων εἶνε ἡ κυρία πηγὴ τοῦ θάρρους ἐκάστης γενεᾶς. Οἱ ἄνθρωποι βαδίζουσιν ἡμέρα πρὸς τὰς κινδυνώδεστερας ἐπιχειρήσεις ἐλκόμενοι πρὸς τὰ πρόσω ὑπὸ τῆς σκιᾶς τῶν ἀνδρείων, οἵτινες δὲν ὑπάρχουσι πλέον ἐν τῇ ζωῇ.

Η ΥΓΙΕΙΝΗ ΤΗΣ ΟΡΑΣΕΩΣ

ΕΝ ΤΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ

[Κατὰ τὸν ἰατρὸν Τρουσσώ].

Ὁ ἀριθμὸς τῶν μυώπων αὐξάνει ἐπισημητῶς ἀπὸ τινῶν ἐτῶν, ἡ δὲ τοιαύτη αὐξήσις σχετίζεται πρὸς τὴν γενίκευσιν τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσως. Ὀφείλεται ἐν μέρει εἰς τὴν ἐκ τοῦ σύνεγγυς μελέτην, εἰς ἣν ὑπεβάλλονται τὰ παιδία, πρὸ παντὸς ὁμοῦ εἰς τοὺς ἐλαττωματικούς ὄρους, ὑφ' οὗς ἡ τοιαύτη ἐργασία ἐνεργεῖται. Οἱ ἰατροὶ ἐξ ἀνάγκης ἐνδιεφέρονται περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ἐφ' οὗ συχνάκις ἐρωτῶνται ὑπὸ τῶν γονέων τῶν παιδιῶν τῶν παθόντων ἐκ τῆς μελέτης· πολλοὶ δὲ τῶν ἡμετέρων συναδέλφων, καὶ ἰδίως τῶν ἐν τοῖς ἀγροτικαῖς δῆμοις, καὶ ἐπισήμως προσκαλοῦνται νὰ γνωματεύωσι περὶ τῶν δημοτικῶν σχολείων. Ὡστε φρονῶ ὅτι εὐμενῶς θὰ γείνωσι δεκταὶ αἱ παρούσαι βραχυεῖς περὶ σχολικῆς ὑγιεινῆς νύξεις.

Ἄς καθιερώσωμεν ἐν πρώτοις τοὺς ὑγιεινοὺς ὄρους τοὺς τηρητέους κατὰ τὴν ἐν τῷ σχολείῳ διαμονὴν καὶ τὰ μέτρα τὰ ληπτέα, ὅπως τὸ παιδίον μὴ πάσῃ ἐκ τῆς ἐπιβαλλομένης αὐτῷ ἐργασίας ἢ καταστῆ ἱκανὸν νὰ ἐξεκκολληθῆσθαι τὴν τοιαύτην ἐργασίαν ἀκινδύνως.

Τὰ μέτρα ταῦτα εἶνε διττά, ἀφορῶσι δὲ α') εἰς τὸ σχολεῖον καὶ β') εἰς τὸν μαθητὴν.

Τὸ σχολικὸν κτίριον πρέπει νὰ κείται εἰς καλὴν θέσιν, νὰ φωτίζεται καλῶς καὶ νὰ εἶνε ἐφωδιασμένον δι' ἐπιπλῶν καταλλήλων εἰς τὸν προορισμὸν αὐτοῦ.

Ὁ μαθητὴς ὀφείλει ν' ἀναγινώσκῃ καὶ νὰ γράφῃ ὑπὸ ὠρισμένους ὄρους, αἱ δὲ ὥραι τῆς μελέτης του πρέπει νὰ εἶνε κεκατονισμένα. Οὐδεμία ἐργασία ἢ θέσις πρέπει νὰ ἐπιβάλληται αὐτῷ ἄνευ προηγουμένης ἐξετάσεως τῆς ἀρμοδιότητος αὐτοῦ, ἥτις πρέπει νὰ διορθῶνται, ἐὰν εἶνε ἀνάγκη.

Φωτισμὸς τῶν σχολείων. — Ὁ καλὸς φωτισμὸς εἶνε ἐπιβλαβής, διότι ὑποχρεῖ τὸν μαθητὴν νὰ πλησιάζῃ πολὺ εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐργασίας του ἐπὶ ζῆμίᾳ τῆς προπούσης στάσεως καὶ κλίσεως τοῦ σώματός του. Ὁ φωτισμὸς πρέπει πάντοτε νὰ εἶνε ἐπαρκής, ὥστε εἰς οἰονδήποτε σημεῖον τῆς αἰθούσης τοῦ σχολείου καὶ ἐν εὐρίσκειται ὁ μαθητὴς, νὰ δύναται ν' ἀναγινώσκῃ τοὺς μᾶλλον λεπτοὺς τυπογραφικούς χαρακτῆρας ἐξ ἀποστάσεως 30 ἕως 32 ὑφεκατομέτρων.

Ἡ Ἐπιτροπὴ, ἡ συσταθεῖσα ὑπὸ τοῦ γάλλου ὑπουργοῦ τῆς Δημοσίας Ἐκπαίδευσως ἐν ἔτει 1881, παρεδέχθη ὡς ἐλάχιστον ποσὸν φωτὸς τὸ νὰ δύναται ἀπὸ τοῦ θρανίου ὁ ὀφθαλμὸς νὰ διακρίνῃ ἕκτασιν τοῦ οὐρανοῦ κατὰ κάθετον 30 τοῦλάχιστον ὑφεκατομέτρων ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῶν

πινάκων τῶν παραθύρων. Ὁ προσδιορισμὸς εἶνε ὀπωσοῦν ἀόριστος καὶ ὑπόκειται εἰς ἀντιρρήσεις. Προσεπάθησαν, ἄνευ πλήρους ἐπιτυχίας, νὰ μετρήσωσι τὴν ποσότητα τοῦ φωτὸς διὰ φωτομέτρων, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀτελῶν. Πρακτικῶς ὁ φωτισμὸς θεωρεῖται ἐπαρκής, ὅταν ὁ μαθητὴς δύναται ν' ἀναγινώσκῃ τὴν τελευταίαν σειρὰν τῶν τυπογραφικῶν χαρακτῆρων κειμένην εἰς τὸν τοῖχον καὶ εἰς τὸ σκοτεινότερον σημεῖον τῆς αἰθούσης ἐξ ἀποστάσεως 5 μέτρων.

Ἡ θέσις τοῦ κτιρίου εἶνε σπουδαιοτάτη. Εἰς τὰ κλίματά μας θεωροῦνται γενικῶς ὡς ἄρισται ἡ ἀνατολική, ἡ βορειοανατολική καὶ ἡ νοτιοανατολική. Ἡ βόρειος εἶνε πολὺ σκοτεινὴ ἢ δὲ νότιος ἔχει τὸ ἀντίθετον ἐλάττωμα. Κατὰ τὸν Ζαβᾶλ, αἱ γεινιάζουσαι εἰς τὸ σχολεῖον οἰκοδομὴ πρέπει ν' ἀπέχων εἰς ἀπόστασιν διπλασίαν τοῦ ὕψους αὐτῶν, διὰ ν' ἀφαιρῶσιν ἀπὸ τὰ δωμάτια τῶν παραδόσεων ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγότερον φῶς. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐκτὸς ἐὰν τὸ σχολεῖον περιβάλληται ὑπὸ κήπου ἐκτεταμένου, αἱ αἰθούσαι τῶν παραδόσεων δὲν πρέπει νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὸ ἰσόγειον.

Ἐν Γαλλίᾳ ὀρίζεται ὅτι ὁ φωτισμὸς πρέπει νὰ προσέρχεται ἄνωθεν, τὸ δὲ σύστημα τοῦτο κέκτηται μεγάλα πλεονεκτήματα, καὶ ἐν μόνον ἐλάττωμα, ὅτι ἐλλείπει χώρου δὲν εἶνε πάντοτε κατορθωτόν· εἶνε ὁμοῦ βεβχίως ὁ ἄριστος φωτισμὸς. Μετ' αὐτὸν προτιμητέος εἶνε ὁ φωτισμὸς ὁ προερχόμενος ἀποκλειστικῶς ἐξ ἀριστερῶν, ὁ ἐπιτρέπων εἰς τὸν μαθητὴν νὰ γράφῃ χωρὶς ὁ δεξιὸς του βραχίον νὰ ἐπισκιάζῃ τὸν χάρτην. Ὁ ἐκ τοῦ πλαγίου οὗτος καὶ ἀποκλειστικῶς ἐξ ἀριστερῶν φωτισμὸς εἶνε κατορθωτὸς μόνον ἐν αἰθούσαις σχετικῶς μικραῖς καὶ εὐκόλως φωτιζόμεναις· δι' αἰθούσας εὐρυχώρους πρέπει νὰ ἐπαυξάνηται ὁ φωτισμὸς ἐκ τῶν ἄνωθεν, ἢ ἐν ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ διὰ παραθύρων κειμένων πρὸς τὰ δεξιά τοῦ μαθητοῦ, ὅστις πάντοτε πρέπει νὰ ἔχῃ φῶς ἐπαρκές, ἰδίως ἐξ ἀριστερῶν.

Τὸ φῶς οὐδέποτε πρέπει νὰ προσέρχεται κατὰ μέτωπον, διότι εἶνε τότε θαμβωτικὸν καὶ κουραστικόν. Τὸ φῶς πάλιν προερχόμενον ἐκ τῶν ὀπισθεν θὰ εἶνε διὰ τὸν διδάσκαλον ἐξ ἴσου βλαβερὸν ὅσον καὶ τὸ προερχόμενον κατὰ μέτωπον διὰ τὸν μαθητὴν.

Ὁρθὴ εἶνε ἡ ἀπκίτησις τοῦ Ζαβᾶλ, ὅπως τὸ ὕψος τῶν παραθύρων εἶνε ἴσον πρὸς τὸ ἦμισυ τοῦ πλάτους τῆς αἰθούσης. Πρέπει ταῦτα νὰ κείνται μᾶλλον πρὸς τὴν ὀροφήν καὶ ν' ἀπέχων 1 μέτρον καὶ 30 ὑφ. ἀπὸ τὸ πάτωμα, διὰ νὰ ἐμποδίζηται ἢ ἐκ τῶν κάτωθεν ἀντανάκλασις τοῦ φωτὸς εἰς τὰ ὄμματα τῶν μαθητῶν.

Ἡ διάμετρος τῶν παραθύρων πρέπει νὰ εἶνε ἐν ἀναλογίᾳ πρὸς τὸ τῆς αἰθούσης ὡς 1 : 4.

Κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Κῶν, αἱ τοῖχι

πρέπει νὰ ἔχουν χροιάν φαιοῦ ἀνοικτοῦ χρώματος, διὰ ν' ἀντανάκλωσι τὸ φῶς, χωρὶς νὰ τυφλώνωσι τοὺς μαθητάς.

Οἱ μαθηταὶ οὐδέποτε πρέπει νὰ δέχωνται τὸ ἄμεσον φῶς τοῦ ἡλίου, τὸ ὅποιον πρέπει ἐν ἀνάγκῃ νὰ ἐμποδίζηται διὰ παραπετασμάτων φαιοῦ ἀνοικτοῦ χρώματος. Μόνον διὰ τοῦ ἡλεκτρικοῦ φωτὸς ἐπιτυγχάνονται αἱ ὅροι τῆς δεούσης ποσότητος καὶ τῆς ὑγιεινῆς τοῦ φωτισμοῦ. Ἐδοκιμάσθη τὸ σύστημα τοῦτο διὰ πρώτην φοράν ἐν τῇ βιομηχανικῇ σχολῇ τῆς Λιέγης, ὅπου αἱ αἰθούσαι τῶν παραδόσεων φωτίζονται δι' ἡλεκτρικῶν λυχνιῶν, ὧν κάτωθεν εὐρίσκειται κρῖλον κάτοπτρον, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀποκρύπτει ἀμέσως ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ φῶς, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐξακοντίζον αὐτὸ ἐπὶ λευκῆς ὀροφῆς, ὅπως ἀντανάκλαται εἰς ὅλην τὴν αἰθούσαν.

Ὁ τρόπος οὗτος τοῦ φωτισμοῦ ἐμποδίζει τὴν θαμβῶσιν καὶ παρέχει ποσότητα φωτὸς ἐπαρκῆ. Αἱ αἰθούσαι τῶν σχολείων οὐδέποτε φωτίζονται ἐπαρκῶς· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ ὁ φωτισμὸς τῶν εἶνε ἐλλειπέστατος· αἱ φωτειναὶ ἐστία ἐν αὐταῖς εἶνε λίαν ἐντεταμέναι, κείνται δὲ ὅτε μὲν πρὸς τὰ δεξιά, ὅτε δὲ πρὸς τὰριστερά. Ἐλλείπει ἡλεκτρικοῦ φωτὸς, λειτουργῶντος κατὰ τὸ προρηθὲν σύστημα, πρέπει νὰ γίνηται χρῆσις μεγάλης καὶ φωτεινῆς λυχνίας πετρελαίου, κειμένης ἀριστερόθεν ἐκάστης ὁμάδος ἐκ τεσσάρων τὸ πολὺ μαθητῶν.

Ἐπιπλα τοῦ σχολείου. — Τὰ καθίσματα καὶ τὰ θρανία τοῦ σχολείου πρέπει νὰ κείνται οὕτως, ὥστε νὰ μὴ τείνῃ ὁ μαθητὴς νὰ προσεγγίξῃ περισσώτερον τῶν 32 ἢ 33 ὑφεκατομέτρων εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐργασίας του, νὰ λαμβάνωσι δὲ τὴν ἀρίστην στάσιν καὶ τὸ σῶμά του καὶ οἱ βραχίονες καὶ ἡ κεφαλὴ. Τὸ παιδίον τὸ ὅποιον ἴσταται ἀπομεμακρυσμένον ὅσον πρέπει ἀπὸ τοῦ βιβλίου ἢ ἀπὸ τοῦ τετραδίου δὲν παραβιάζει τὴν φυσικὴν στάσιν καὶ κλίσιν τοῦ σώματός του καὶ συνεπῶς δὲν ἀποκτᾷ προδιάθεσιν εἰς μυωπίαν ἢ δὲν ἐπιτείνει αὐτήν, ἐὰν προϋπάρχῃ.

Ὅσον τὸ παιδίον εἶνε μικρότερον, τόσον εἶνε ἐπιρρεπὲς νὰ κῦπῃ ἐξ αἰτίας τῆς μικρότητος τῶν μὴ ἀνεπτυγμένων ἀκόμῃ βραχιόνων του.

Ἡ ἀρίστη στάσις τοῦ μαθητοῦ εἶνε νὰ κρατῇ εὐθὺ τὸ ἄνωτερον ἦμισυ τοῦ σώματός του, τὴν κεφαλὴν μόλις κεκλιμένην πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ τοὺς πόδας καλῶς πατοῦντας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ὅπως γράφῃ, τὸ ἀντιβράχιον πρέπει νὰ στηρίζηται ἐπὶ τοῦ θρανίου, ὁ δὲ ἀγκὼν νὰ μένη ἐλεύθερος καὶ ἐκτὸς τῆς ἐπιφανείας τοῦ θρανίου.

Τὸ μέγεθος τῶν θρανίων πρέπει νὰ εἶνε ἀνάλογον πρὸς τὴν ἡλικίαν τῶν μαθητῶν. Τὰ θρανία πρέπει νὰ ἔχων ὕψος $\frac{2}{7}$ τοῦ μήκους τοῦ σώματος καὶ πλάτος $\frac{1}{5}$ τοῦ αὐτοῦ μήκους. Ἡ ἀπόστασις μεταξύ τοῦ ἐπιπέδου τοῦ θρανίου καὶ

τοῦ καθίσματος κατὰ κάθετον πρέπει νὰ εἶνε τὸ $\frac{1}{8}$ τοῦ μήκους τοῦ σώματος· ὀριζοντίως δὲ πρέπει τὸ καθίσμα νὰ προέχῃ κατὰ 5 ὑφεκατομέτρα ὑπὸ τὴν πλευρὰν τοῦ θρανίου· πρέπει δὲ νὰ ἔχῃ καὶ ἐρείσινωτον ἀνερχόμενον μέχρι τῶν νεφρῶν.

Τὸ πλάτος τοῦ θρανίου πρέπει νὰ εἶνε τοῦλάχιστον 40 ὑφεκατομέτρων, νὰ ἔχῃ δὲ ἡ ἐπιφανεία του κλίσιν 15 βαθμῶν.

Ἐκαστος μαθητὴς πρέπει νὰ καταλαμβάνῃ χωρὸν τοῦλάχιστον 65 ὑφεκατομέτρων.

Καὶ τώρα, ὅτε εἶπομεν τὰ δέοντα περὶ τῆς κατασκευῆς καὶ τῆς ἐπιπλώσεως τῶν κτιρίων, ἄς ἀσχοληθῶμεν εἰς τὰ περὶ τὸν μαθητὴν, εἰς τὰ τῆς γραφῆς, τῆς ἀναγνώσεως, τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐπιτηρήσεως τῶν παιδιῶν.

Μέθοδος γραφῆς. — Τὰ παιδία γράφοντα συνθιζοῦν νὰ προτείνωσι τὴν κεφαλὴν καὶ νὰ κλίνωσιν αὐτὴν πρὸς τὰριστερά διὰ νὰ παρακολουθῶσι τὴν κίνησιν τῆς γραφίδος. Πλησιάζουν πολὺ πρὸς τὸ τετραδίου καὶ λαμβάνουν στάσιν δυναμένην νὰ γεννήσῃ τὴν μυωπίαν καὶ νὰ προκαλέσῃ παρεκκλίσεις τῆς σπονδυλικῆς στήλης.

Ἐθεωρήθη ὡς θεραπεία τῆς τοιαύτης ἐλλείψεως τὸ παράγγελμα τῆς εὐθείας γραφῆς, ἧς ὁ Σουβερτ ἐγένετο ὁ ἀπόστολος ἐν Γερμανίᾳ καὶ ὑπὲρ ἧς ὁ Ζαβᾶλ ἀμύνεται ἐν Γαλλίᾳ. Ἡ μέθοδος ἄλλως τε εἶνε δευτέρα ἐκδοσις τοῦ παραγγέλματος τῆς Γεωργίας Σάνδης: «γράφε εὐθέως ἐπὶ χάρτου εὐθείας, μὲ τὸ σῶμα εὐθὺ».

Τὸ ζήτημα ἤχθη ἐνώπιον τῆς Ἱατρικῆς Ἀκαδημίας τῶν Παρισίων ὑπὸ τοῦ Ζαβᾶλ, ὅστις θεωρεῖ τὴν ἐπικλινῆ γραφὴν ὡς ἀφορμὴν τῆς μυωπίας, ἀνέπτυξε δὲ τὰ ἐξῆς ἐπιχειρήματα: ὁ λόγος δι' ἣν ἐν Γαλλίᾳ, εἶπεν, ἀντιτάσσονται εἰς τὴν παραδοχὴν τῆς εὐθείας γραφῆς εἶνε ἡ περὶ τὴν ἐκτέλεσιν μεγάλη βραδύτης τῆς τοιαύτης γραφῆς. Ὑπάρχουσι δύο εἶδη γραφῆς, ἡ ἐνεργομένη μὲ τὴν χεῖρα ἀκουμπῶσαν καὶ ἡ ἐνεργομένη μὲ τὴν χεῖρα σηκωμένην, ἡ καὶ ταχεῖα. Τὸ πρῶτον σύστημα τῆς γραφῆς ἐνεργεῖται ἀποκλειστικῶς διὰ τῶν δακτύλων, ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας εἰς τὸ ἄλλο σύστημα σπουδαῖον μέρος διαδραματίζει ἡ πυγμή. Μόνον εἰς τὴν δευτέραν γραφὴν, τὴν ταχεῖαν, εἶνε χρῆσιμος ἡ κλίσις. Τὰ παιδία λοιπὸν πρέπει νὰ διδάσκωνται νὰ γράφωσι μὲ τὴν χεῖρα ἀκουμπῶσαν καὶ νὰ μὴ μάθωσι τὴν ταχεῖαν γραφὴν εἰμὴ ὅταν ἀρχίζον νὰ γράφουν ἐπὶ χάρτου μὴ χαρακωμένου. Τότε τοῖς τοποθετοῦσι τὸν χάρτην κεκλιμένον πρὸς τὰριστερά καὶ ἡ κλίσις ἐπέρχεται φυσικῶς.

Ἐὰν δοθῶσιν εἰς πολὺ μικρὰ παιδία ὑποδείγματα γραφῆς καὶ ἀφειθῶσιν αὐτὰ νὰ τὰ ἀντιγράψωσι μόνον τῶν, τὰ πλεῖστα δὲν θὰ μιμηθῶσι τὸ ὑπόδειγμα. Ἄρκει νὰ μὴ τοῖς εἴπητε τίποτε, καὶ αὐτὰ θὰ παραδεχθῶσι τὴν εὐθεῖαν γραφὴν.

Τὸ μέγα ἐπιχειρήμα κατὰ τῆς παραδοχῆς τῆς εὐθείας γραφῆς εἶνε ἡ περὶ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς βραδύτης, ἣτις εἶνε ἀναντίρρητος. Εἰς τὴν ἐποχὴν μας δὲ πᾶσα ἀπώλεια χρόνου εἶνε σβηχρά, ὁ συνειθισμένος δὲ εἰς τὴν εὐθείαν γραφὴν θὰ εἶνε ὑποδεέστερος τῶν συναμιλλητῶν του εἰς πᾶσαν γραφικὴν ἐργασίαν. Πρέπει ἄρα ν' ἀρχίσωμεν νὰ διδάσκωμεν τὰ παιδιά τὴν εὐθείαν γραφὴν διὰ νὰ παραγγέλωμεν εἰς αὐτὰ κατόπιν νὰ τὴν ἐγκαταλείπωσι καὶ νὰ διδάσκωνται ἄλλο σύστημα; Τὸ τοιοῦτον θὰ ἦτο περιπλοκὴ καὶ βραδύτης εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν.

Φρονῶ ὅτι διὰ συχνῶν νευθεσιῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς ὅπως ἀποφεύγῃ τὴν ἐλαττωματικὴν στάσιν καὶ μὴ πλησιάζῃσι πλέον τῶν 25 ὑπεκατομέτρων εἰς τὸ τετράδιόν των, τὸ ὅποιον πρέπει νὰ εὐρίσκηται πάντοτε ὑπ' ἀρκετὸν φῶς, δύναται νὰ ἐπιέλθῃ τὸ αὐτὸ εὐχάριστον ἀποτέλεσμα, εἶον καὶ διὰ τῆς παραδοχῆς συστήματος γραφῆς ἥκιστα πρακτικῶν.

Μέθοδος ἀναγνώσεως. — Διὰ νὰ μὴ κουράζηται ὁ μαθητὴς ἐκ τῆς ἀναγνώσεως βιβλίου, πρέπει τὰ γράμματα αὐτοῦ, φωτιζόμενα ὑπὸ κηρίου ἐξ ἀποστάσεως 75 ἢ 80 ὑπεκατομέτρων, νὰ ἀναγινώσκωνται. Πρέπει δὲ νὰ εἶνε τυπωμένοι ἐπὶ χάρτου ἀρκετὰ παχείος, ὥστε νὰ μὴ διακρίνωται οἱ αὐτοῦ τὰ ὀπισθεν ἐκτετυπωμένα γράμματα καὶ νὰ εἶνε χρώματος λευκοῦ ἀμιγῆς, προτιμητέου ἀπὸ τὰ φαιὰ καὶ κίτρινα χρώματα, τὰ ὁποῖα ἐξοικονομοῦσι τινες ὀφθαλμολόγοι.

Ὁ Ζαβὴλ εἶχε τελευταίως συστήσει τὴν χρῆσιν χαρτίου μὲ ἀπόχρωσιν κιτρινήν προερχομένην ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ ξύλου, ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν ὑπεγορευέτο ὑπὸ ἐπιστημονικῶν λόγων ἡ παραδοχὴ τῆς ἐν λόγῳ χρυαῖς, δὲν ἔτυχεν ὅμως αὕτη τῆς κοινῆς ἐγκρίσεως, διότι ἔχει τὸ ἐλάττωμα νὰ καθιστᾷ ἥττον εὐανάγνωστα τὰ γράμματα.

Ἡ κατασκευὴ τῶν τυπογραφικῶν χαρακτήρων πρέπει νὰ εἶνε ἐπιμελετημένη ἰδίως ὡς πρὸς τὰ γράμματα τὰ κυρτὰ καὶ τὰ ὀμοιάζοντα πρὸς ἄλληλα. Συνιστᾶται ἡ χρῆσις γραμμάτων παχείων, ἰδίως εἰς τὰπομεμακρυσμένα ἀντικείμενα, οἱ οἱ εἰς τοὺς τοίχους ἀναρτώμενοι πίνακες. Εἶνε δὲ τὰ γράμματα τόσῳ μᾶλλον εὐανάγνωστα, ὅσο περισσότερο ἀπέχουσιν ἀπ' ἀλλήλων.

Τὸ ἐλάχιστον ὕψος τῶν γραμμάτων πρέπει νὰ εἶνε 1, 5 χιλιοστομέτρων, ὁ ὄγκος δὲ αὐτῶν νὰ μὴ εἶνε μικρότερος τοῦ ἐνὸς τετάρτου τοῦ χιλιοστομέτρου. Πρέπει εἰς ἕκαστον ὑπεκατόμετρον νὰ εὐρίσκωνται ἐπταὶ τοῦλάχιστον γράμματα. Τὸ μήκος τῶν σειρῶν δὲν πρέπει νὰ ὑπερβίχη τὰ 8 ὑπεκατόμετρα, τὸ δὲ μεταξύ τῶν σειρῶν διάστημα πρέπει νὰ εἶνε 3 χιλιοστομέτρων. Τὸ μεταξύ τῶν γραμμάτων καὶ τῶν λέξεων κενὸν πρέπει νὰ εἶνε τοιοῦτον, ὥστε ὁ μεταξύ δύο γραμμάτων λευκὸς χώρος νὰ εἶνε εὐρύτερος

ἀπὸ τὸν κείμενον μεταξύ τῶν στηλῶν τοῦ γράμματος.

Παρατηρήθη ὅτι τὰ γοθικὰ στοιχεῖα, ὧν γίνεται χρῆσις ἐν Γερμανίᾳ, ἦσαν ἐλαττωματικὰ διὰ τὴν ὄρασιν, εἰς αὐτὰ δὲ ἀποδίδεται ἡ μεγάλη δυσαναλογία τῶν ἐν Γερμανίᾳ μυώπων.

Ἐν συνόλῳ τὸ βιβλίον πρέπει νὰ εἶνε καθαρῶς ἐκτετυπωμένον διὰ γραμμάτων παχείων, ἀρκετὰ κεχωρισμένων ἀπ' ἀλλήλων μὲ προεξοχὰς βραχέως ἐπὶ χάρτου καθαρῶς λευκοῦ. Αἱ σελίδες δὲν πρέπει νὰ εἶνε πολὺ ἐπιμήκεις, δέον δὲ νὰ ἔχωσι πλατὺ περιθώριον. Σελίδες καὶ σειραὶ πολὺ μακρὰ ταραττοῦν τὴν συμμετρίαν τῆς στάσεως καὶ διατηροῦσι τὸ ὄμμα εἰς κατὰστασιν σπασμωδικήν, ἣτις παρατείνεται πολὺ, δὲν παρέχεται δὲ αὐτῷ ἀφορμὴ συχνῆς ἀναπαύσεως.

Πρόγραμμα μαθημάτων. — Τὸ παιδίον δὲν πρέπει ν' ἀποστέλληται εἰς τὸ σχολεῖον ἐν ἡλικίᾳ κατωτέρᾳ τῶν 6 ἐτῶν συμπληρωμένων. Πρέπει δὲ ν' ἀρχίζῃ νὰ μαθητῆται τὴν γραφὴν ἐν ἔτος ἀφοῦ μάθη πρότερον τὴν ἀνάγνωσιν. Ἡ διδασκαλία τῆς γραφῆς πρέπει νὰ γίνηται διὰ γραφίδος καὶ χάρτου καὶ οὐχὶ δι' ἀβηκίου (πλάκας). Τὰ μαθήματα τῶν παιδιῶν, ὅσα διδάσκονται καθήμενα ἐν τῇ τάξει, δὲν πρέπει νὰ διαρκῶσι πλέον τῶν τεσσάρων ὥρῶν καθ' ἑκάστην, νὰ μεσολαβῇ δὲ μεταξύ ἑκάστου αὐτῶν διάλειμμα τοῦλάχιστον ἐνὸς τετάρτου, τὸ χρονικὸν δὲ τοῦτο διάστημα δέον νὰ διέρχωνται τὰ παιδιά εἰς τὸ ὑπαιθρον, εἰς εὐρύχωρον καὶ σκεπαστὸν ὑπόστεγον, ἀναλόγως τῆς θερμοκρασίας καὶ τῆς ὥρας τοῦ ἔτους.

Οἱ μαθηταὶ δὲν πρέπει νὰ γράφωσιν ἢ ν' ἀναγινώσκωσιν ἐπὶ ματαίῳ, ἢ κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀναψυχῆς. Τὸ σύστημα τῶν γραφικῶν πειρῶν εἶνε οἰκτρὸν. Αἱ ὥραι τῆς κατ' οἶκον μελέτης πρέπει νὰ ἐλαττωθῶσιν ὅσον τὸ δυνατόν, ἀφοῦ μάλιστα αὕτη γίνεται ὑπὸ ὄρους λίαν ἐλαττωματικούς καὶ τῇ χρήσει κακῆς ἑδρας, κακῆς τραπέζης, κακῆς στάσεως καὶ κακοῦ φωτισμοῦ.

Τὸ παιδίον δὲν πρέπει ποσῶς νὰ μελετᾷ ἢ νὰ γράφῃ κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας. Τὰς διακοπὰς του πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦν ὅχι εἰς τὴν μελέτην, ἀλλ' εἰς τὴν ἐν ὑπαιθρῷ διαμονήν, ἰδίως πρὸς τὴν θάλασσαν, τῆς ὁποίας ἀπεδείχθη ἡ εὐεργετικὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς ἀναπαύσεως τῆς ὄρασεως, καὶ εἰς τακτικὰς καὶ μετρίως σωματικὰς ἀσκήσεις. Παιδιά τινὰ ἔχοντα τὸ πάθος τῆς ἀναγνώσεως δέον νὰ ἐπιτηρῶνται.

Προφύλαξις τῶν ὀφθαλμῶν. — Μεγάλῃ πρέπει ν' ἀποδίδεται σπουδαιότης εἰς τὴν προφύλαξιν τῶν ὀφθαλμῶν τῶν μαθητῶν. Τὸ παιδίον πρέπει νὰ ἐξετάζηται κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς μαθητείας του, εἶτα καθ' ἑκάστον ἔτος μετὰ τὰς διακοπὰς κατὰ τὴν ἐπανάληψιν τῶν παρα-

δόσεων, διότι πᾶσαι αἱ διαταραχαί τῆς ὄρασεως, εἰς ἃς ὑπόκειται, πρέπει νὰ ἐπανορθῶνται, ἄλλως ἐπιδεινούνται αὐταὶ εἰς τοιοῦτο σημεῖον πολλὰκις, ὥστε τὸ παιδίον εἶνε ὑποχρεωμένον νὰ διακόψῃ τὰ μαθήματα ἢ ν' ἀπαρνηθῇ τὸ στάδιον, ὅπερ προτιμήσεν. Ὁ δὲ διδάσκαλος πρέπει νὰ γνωρίζῃ τὴν κατὰστασιν τῆς ὄρασεως τῶν μαθητῶν διὰ νὰ μὴ ἐπιπλήττῃ αὐτοὺς ἀδίκως, νὰ τοποθετῇ αὐτοὺς εἰς τὸ φῶς, ἢ πλησίον τοῦ πίνακος καὶ νὰ προσέχῃ περὶ τῆς στάσεώς των.

Πάντα τὰ παιδιά τὰ πάσχοντα πρέπει νὰ φέρωσιν ἐπανορθωτικὰς διόπτρας, ὧν ἡ χρῆσις δέον νὰ ἐπιτηρῆται.

X.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

ΟΙ ΠΙΛΟΙ ΤΩΝ ΑΓΓΛΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ

Σπουδαιότη μετarrhythmias προπαρασκευάζεται ἐν τῇ ἀγγλικῇ Βουλῇ. Ὡς γνωστὸν οἱ λόρδοι καὶ οἱ τῶν Κοινοτήτων βουλευταὶ τηροῦσι κατὰ τὰς συνεδριάσεις τὸν πῖλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Ἐκτάκτως μόνον ὅταν εἶνε πολὺς κλύσιον, θέτουσι τινες τῶν βουλευτῶν τοὺς πῖλους ἐπὶ τῶν πρὸ αὐτῶν ἀναλογίων, ἀλλ' αὐτὸ ἀποτελεῖ ἐξαιρέσει.

Νῦν κατὰ τὴν σύνοδον ταύτην τινὲς ἐκ τῶν νεωτέρων Βουλευτῶν ὑπέβαλον τὴν πρότασιν ν' ἀρθῇ ἐπὶ τέλος ἡ ἀπερηθῆς αὕτη συνήθεια, διότι ἀφοῦ ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἀφίνει πᾶς τις τὸν πῖλον ἐν τῷ προθαλάμῳ, πῶς νὰ μὴ συμβαίη τοῦτο καὶ ἐν τῷ ἀγγλικῷ κοινοβουλίῳ;

Ἄλλ' οἱ πρεσβύτεροι ἐδήλωσαν ὅτι πρὸς τοιαύτην μεταρρύθμισιν χρειάζεται νόμος, διότι κατὰ τὸν κανονισμὸν ἡ πῖλοφορία εἶνε ὑποχρεωτική. Ὅταν ζητῆ τις τὸν λόγον, ἀρτεῖται νὰ χαιρετίσῃ τὸν πρόεδρον «ἀίρων τὸν πῖλον». Ὅταν μέλος τῆς Βουλῆς μνημονεύηται ἐν τινι λόγῳ, ἀρτεῖται νὰ ἐγερθῇ καὶ νὰ «ἀφαιρέσῃ τὸν πῖλον». Ἄνευ πῖλου λοιπὸν δὲν δύναται τις οὔτε νὰ ὀμιλήσῃ οὔτε νὰ προσφωνηθῇ.

Ἐπὶ τῇ συζητήσει ταύτῃ ἀνεμνήσθησαν τινες καὶ τοῦ ἐπεισοδίου, ὅπερ συνέβη κατὰ τινα συζήτησιν περὶ τῆς εἰς Τρανσβαλ ἐπιδρομῆς τοῦ Τσείμσον.

Ὁ ὑφυπουργὸς Τσάμπερλαϊν εἶχεν ὑπερασπίσει τὴν πολιτικὴν τοῦ Ρόδς, ὅτε ἐκ τῆς ἀντιπολιτευσεως ἐξήχησε τὸν λόγον ὁ Λαβουστὲρ καὶ ἤρχισεν:

— Ἀναγνωρίζω τὴν ἐξοχὸν εὐγλωττίαν τοῦ ὑφυπουργοῦ τῶν ἀποικίων.

Ἐδῶ λοιπὸν ὁ Τσάμπερλαϊν ὤφειλε νὰ ἐγερθῇ καὶ «ν' ἀρῇ τὸν πῖλον». Ἄλλ' ὁ Τσάμπερλαϊν ἀντὶ τοῦ ἰδιοῦ του πῖλου, ὅστις μόνος προσηρμόζετο καλῶς εἰς τὴν ἐκτάκτως μικρὰν κεφαλὴν του, ἔλαβε τὸν γιγάντειον πῖλον τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν Γάσσεν, τὸν ἔθεσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ἐξηφανίσθη μέχρι τοῦ αὐχένος ἐντὸς αὐτοῦ! Θύελλα γέλωτος ἐξερχόγη, ἣν δὲν ἤδυνήθη νὰ καταστείλῃ οὔτε αὐτὸς ὁ πρόεδρος, ἐνῶ ὁ Τσάμπερλαϊν προσεπάθη νὰ ἀπελευθερωθῇ ἐκ τοῦ πῖλου.

Μόνος ὁ Λαβουστὲρ ἐτήρησε τὴν σοβαρότητά του καὶ ἐξηκολούθησε:

— Ὁ ἐντιμὸς συνάδελφος ἡμῶν ἐνόησεν ὅτι μετὰ τὸν λόγον του ἐν μόνον τῷ ἔμεινε, νὰ ἐξαφανισθῇ ὡς τάχιστα!

Νέοι παταγώδεις γέλωτες ἐπανελήφθησαν καὶ ἡ συνεδρίασις ἐδέησε νὰ διακοπῇ.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΗΠΟΥΡΟΣ

Τὸ ἐξῆς ἐπεισοδίον συνέβη ἐσχάτως εἰς τὸν Βασιλέα τοῦ Βελγίου Λεοπόλδον.

Περιεπάτει ἐντὸς τοῦ βασιλικῆς κήπου, ὅτε δύο κυρίαὶ ἐπλησίασαν τὸ κηκλίδωμα. βλέπεται δὲ τὴν ἀπέριττον καὶ ἡμελημένην ἐνδυμασίαν του τὸν ἐξέλαβον ὡς κηπουρὸν. Τὸν ἠρώτησαν ἐὰν ἤμπορουν νὰ ἐπισκεφθοῦν τὸ περιβόλιον, τοῦτο δὲ ἡ Α. Μ. ὅχι μόνον ἐπέτρεψεν, ἀλλὰ καὶ ἐπρότεινεν εἰς τὰς κυρίας νὰ τὰς συνοδεύσῃ.

Ὁ Βασιλεὺς ἔμαθε μετ' ὀλίγον, ὅτι αἱ δύο νεανίδες ἦσαν Ἀμερικανίδες, δὲν ἔλειψαν δὲ μετὰ τὴν συνήθη γυναικείαν περιέργειαν, νὰ ζητήσῃσι πληροφориῶν περὶ τοῦ Βασιλέως.

Εἰς τὴν κηκλήν μιᾶς δειροστουγίας ὁ Βασιλεὺς εὐρέθη ἀντιμέτωπος τοῦ μεγάλου ἀυλάρχου, εἰς τὸν ὅποιον εἶπεν, ὅτι ἔλαβε τὸ θάρρος νὰ δηγῆσῃ τὰς δύο κυρίας εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ κήπου.

Αἱ Ἀμερικανίδες τόσον ἠύχαριστήθησαν ἀπὸ τὸν ὑποτιθέμενον κηπουρὸν, ὥστε τῷ ἔδωκαν φιλοδώρημα 10 φράγκων, καὶ τὸν ἠρώτησαν ἐὰν ἠδύνατο νὰ ἐπισκεφθῶσι καὶ τὰ ἀνάκτορα.

— Ὅχι, ἀπήνησεν ὁ Βασιλεὺς, ἀλλὰ τὴν Παρασκευὴν θὰ δοθῇ ἀπογευματινῇ. Γράψατε εἰς τὸν Βασιλέα καὶ ἠμπορεῖτε νὰ λάβετε πρόσκλησιν.

Οὕτω καὶ ἐγένεον, αἱ δύο δ' Ἀμερικανίδες, φθάσασα εἰς τὴν ἐσπέρην παρ' ὀλίγον ἐλιποθύμησαν βλεπούσαι ὅτι ὁ κηπουρὸς τῆς προηγουμένης ἦτο αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς, ὅστις τὸ δεκάφραγκόν των εἶχε κρεμάσῃ εἰς τὴν ἀλυσίδα τοῦ ὀρολογίου του.

— Εἶνε τὰ μόνα χρήματα, εἶπεν ὁ Βασιλεὺς εἰς τὰς δύο ξένας, τὰ ὁποῖα ἐκέρδησα εἰς τὴν ζωὴν μου μετὰ τὸν κόπον μου!

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ πατήρ — Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω τί ἔχει τὸ ξουράφι μου καὶ δὲν κόβει σήμερα.

Ὁ ἐξαετῆς υἱός — Δὲν κόβει. Καὶ τὸ πρῶτ' ἔκοβε ὠραία ποῦ πελεκουετα τὸ κρηθάκι μου.

ΥΓΙΕΙΝΗ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

— Πόσος ἀηρ καθαρὸς εἶνε ἀναγκαῖος κατὰ μαθητὴν εἰς αἴθουσαν παραδόσεων;

Κατὰ νεωτάτην ἔρευναν ἀμερικανῶν ἀρχιτεκτόνων, χρειάζονται 50 κυβικὰ μέτρα ἀέρος καθ' ὥραν καὶ κατὰ μαθητὴν, προκειμένου περὶ μαθητῶν ἡλικίας κατωτέρας τῶν 15 ἐτῶν. Ἐὰν δὲ ἡ αἴθουσα εἶνε φωτισμένη διὰ φωταερίου, ἀπαιτοῦνται 20 κυβικὰ μέτρα ἐπὶ πλέον.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Τὰ ἠφαίστεια τῆς γῆς.

Καθ' ὅλην τὴν γῆν ὑπάρχουσιν 672 γνωστὰ ἠφαίστεια, ἐκ τῶν ὁποίων 270 εἶνε ἐνεργά· 80 εἰς τὴν Ἀμερικὴν, 24 εἰς τὴν Ἀσίαν, 20 εἰς τὴν Ἀφρικὴν. Ἡ Ἰάβα ἔχει 109 ἠφαίστεια, ἐκ τῶν ὁποίων 28 εἶνε ἐν ἐνεργείᾳ. Εἰς τὴν Νέαν Ζηλανδίαν, ἐντὸς περιοχῆς 127 μιλίων, ὑπάρχουσιν 63 ἠφαίστεια, ποικίλλοντα μεταξὺ 196 ἕως 900 ποδῶν τὸ ὕψος.

Δημιουργία πόλεως.

Εἰς Οὐάσιτα τῆς ἰθαφικῆς περιφερείας Ὀκλαχώμας τῆς Β. Ἀμερικῆς ἰδρῦθη κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας, γράφει ἡ « Ἀτλαντίς », νέα πόλις λαθεύτα τὸ ὄνομα Ὀρεινὴ ἢ Θέα ὑπὸ ἐποψίαν ταχύτητος ἐγκαταστάσεως καὶ ὀργανώσεως ἢ νέα αὕτη πόλις ὑπερβαίνει πᾶν γνωστὸν προηγούμενον, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀμερικῇ. Διότι τὴν πρωίαν τῆς Δευτέρας ἢ τοποθεσία ἐφ' ἧς ἐμαλλεῖ νὰ ἐγερεθῇ ἡ πόλις δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐκλεχθῆ, ἐντὸς δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐξελέγη ἡ τοποθεσία, ἐγένετο ἡ ῥυμοτομία, ἐχαράχθησαν τὰ οἰκόπεδα, ἐξεύχθη διὰ γεφύρας ὁ παρά τὴν πόλιν ῥέων χειμάρρος καὶ μετακομίσθησαν εἰς αὐτὴν τὰ οἰκοδομήσιμα ὕλικα καὶ μέγα ποσὸν ἐμπορευμάτων παντὸς εἴδους. Τὴν ἑσπέραν ἡ πόλις ἠρίθμει ὀκτακοσίους κατοίκους, οἵτινες εἶχον ἤδη ἐκλέξει τὸν δήμαρχον, τὸ δημοτικὸν συμβούλιον καὶ τὸν εἰρηνοδίκην, τὰ δὲ καταστήματα ἤνοιγον τὰς πύλας τῶν ἀφθόνως ἐπωδιχαμένα διὰ τροφίμων καὶ ἐμπορευμάτων. Ἡ Ὀρεινὴ ἢ Θεα εὐρίσκεται εἰς τοὺς πρόποδας βουνῶν πλουσιωτάτων εἰς ἄρκατά, ἐκ τοῦ σημερινοῦ δὲ συνοικισμοῦ, ἀποτελούμενου ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ἐξ ἐργατῶν μεταλλευτῶν, θὰ σχηματισθῇ ἀναμφιβόλως ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος πόλις.

Τὰ παῖδια καὶ ἡ ἱατρικὴ.

Πόσον εἶνε ἐπικίνδυνον νὰ ὀμιλῇ τις ἐνώπιον παιδιῶν περὶ νόσων καὶ ἱατρικῶν ζητημάτων ἀποδεικνύει τὸ ἐξῆς συμβάν:

Κορασὶς ἑνδεκα ἐτῶν εἶχεν ἐξάδελφον ἱατρὸν, ὅστις πολλάκις παρελάμβανεν αὐτὴν εἰς τὰς ἐπισκέψεις τῶν ἀρρώστων του. Οὕτω συνέλεξεν ἀκουσίως πλείστας ἱατρικὰς γνώσεις, τῶν ὁποίων ὑπέστη τὴν ἐπίδρασιν. Ὁ ἐξάδελφός της μίαν ἡμέραν λέγει πρὸς αὐτὴν ἀπειθεύμενος: — Περιπατεῖς ὡσάν παραλυτικὴ! Εὐθὺς ἡ κόρη περιπίπτει εἰς ἀσπασίαν καὶ ἀδυσίαν. Μετὰ τινα καιρὸν ἡ κορασὶς διατέλει εἰς ἀνάρρωσιν ἐξ ἀσθενείας, ὅτε ὁ ἱατρὸς λέγει μεγαλοφώνως ἐνώπιον αὐτῆς: — Μήπως κατανήσῃς φθισικὴ! Καὶ ἀμέσως ἀρχίζει νὰ βήχῃ καὶ νὰ ἀίμοπτῃ.

Ἄλλοτε πάλιν μία φίλη της ἐκτυπήθη διὰ τεμαχίου χαρτίου εἰς τὸν ὀφθαλμὸν. Ἡ κορασὶς τρίθει τὸν ἰδικὸν της ὀφθαλμὸν, ὡς νὰ ἐκτυπήθη αὐτὴ, καὶ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε καταλαμβάνεται ὑπὸ φωτοροβίας καὶ σπασμῶν τῶν βλεφάρων, οἵτινες διήρκεσαν ἐν ὀλόκληρον ἔτος.

Τὰ φαινόμενα ταῦτα ἐξηγοῦσιν οἱ ψυχίατροι ὡς προσερχόμενα ἐξ αὐθυποβολῆς.

Τὸ ἀνθρώπινον ἀνάστημα.

Ὁ μικρότερος στρατιώτης τοῦ βαυαρικοῦ στρατοῦ ἡλικίας 22 ἐτῶν ἔχει ἀνάστημα 1.53 1/2 μ. Ὁ δὲ ὑψηλότερος τῆς αὐτῆς ἡλικίας ἔχει ἀνάστημα 2,09 μ. Ὁ πατήρ τοῦ ὑψίστου τούτου εἶχεν ἀνάστημα 1.80 μ. καὶ ἡ μήτηρ 1.68 μ. οἱ δὲ ἀδελφοὶ του εἶνε πάντες ὑψηλῶσομοι. Ὁ βαυαρὸς στρατιώτης πιθανὸν νὰ αὐξήθῃ ἀκόμη, διότι ἔχει βεβαιωθῆ ἐπιστημονικῶς ὅτι τὸ ἀνθρώπινον ἀνάστημα ἀναπτύσσεται καὶ πέρα τοῦ 20οῦ ἔτους, μέχρι τοῦ 27ου.

Ἄνευ ὕπνου.

Ἐπὶ πόσον χρόνον δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ στερεθῇ τοῦ ὕπνου; Τὸ ζήτημα τοῦτο ἔθεσαν δύο καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἰόδας καὶ ἔλυσαν πειραματικῶς. Εἰς ἐκ τῶν καθηγητῶν καὶ τέσσαρες ἄλλοι εἰμειναν ἀγρυπνοὶ ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. Τὸ πείραμα δὲν παρετάθη ἐπὶ πλέον, διότι παρετηρήθη ὅτι ἡ κατάστασις τοῦ ἐνός ἐκ τῶν ἀγρυπνησάντων ἠδύνατο νὰ λάβῃ ἐπικίνδυνον τροπήν. Δι' ἑτέρους δύο ἢ τρίτη νύξ τῆς ἀγρυπνίας ἀπέβη ὀδυνηροτάτη καὶ τῶν τριῶν οἱ σφυγμοὶ κατέστησαν βραδύτεροι, ἐνὸς δὲ ἡ θερμοκρασία κατῆλθε. Μετὰ καλὸν ὕπνον μίᾳ νυκτὸς ὅλα παρήλθον ἀμέσως.

Ἡ μεγαλύτερα οἰκογένεια.

Κατὰ τὰς ἀμερικανικὰς ἐφημερίδας ἡ μεγαλύτερα οἰκογένεια τοῦ κόσμου φαίνεται ἡ οἰκογένεια Webb κατοικοῦσα εἰς Κουβερλάνδην. Ὁ πρεσβύτερος τῆς οἰκογενείας ταύτης Ἰάσον Webb, ἔχει σήμερον ἡλικίαν 80 ἐτῶν, ἀπέκτησε δὲ 19 τέκνα, 175 ἐγγόνους καὶ 100 δισηγγόνους, ἐν ὅλῳ περιστεοιχίζεται ὑπὸ 445 ἀπογόνων του καὶ συζύγων αὐτῶν. Ἀδελφός του ἀποθανὼν εἰς ἡλικίαν 78 ἐτῶν κατέλιπε 500 ἀπογόνους. Ἐτερος ἀδελφός ἀπέκτησε μόνον 10 τέκνα, ἀλλ' οἱ ἀπόγονοί του ἐν ὅλῳ ἀνέρχονται εἰς 230, ὧν οἱ πλείστοι ζῶσιν ἐτι. Ἀνάλογον γονιμότητα εἶχον καὶ τὰ ἄλλα μέλη τῆς οἰκογενείας. Σήμερον δὲ ἡ οἰκογένεια Webb ἀριθμεῖ μέλη 12 000 περίπου προσερχόμενα ἐκ τεσσάρων γενεῶν.

Στρώματα ἐκ δένδρου.

Εἰς τὴν Δημοκρατίαν τοῦ Ἰσημερινοῦ εἶνε σχεδὸν ἀνέξοδος ἡ προμήθεια τῶν στρωμάτων. Κατὰ τινα Γερμανὸν ἐξερευνητὴν οἱ Ἰνδοὶ τῶν Ἄνδεων κατασκευάζουσιν ἐξαιρετα στρώματα διὰ τὰς κλῖνας τῶν καὶ ἐραπλώματα προσέτι ἐκ τοῦ φλοιοῦ δένδρου, τὸ ὁποῖον ὀνομάζουν δεμαγιαγάγκουα. Ὁ φλοιὸς αὗτος εἶνε ἀπαλὸς καὶ χνουδωτός, ὀμοιάζων μὲ φλανέλλαν, ὕψιστάρμενος δὲ μικρὰν κατεργασίαν δύναται νὰ περιτυλίσσεται καὶ νὰ διπλώνεται ἀπαρῶντα ὡς τὰ μαλακώτερα στρώματα καὶ σκεπάσματα.